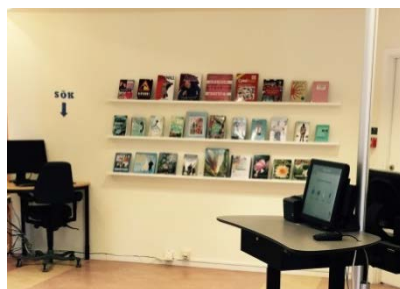

Meröppet mer än bara öppet

Rapport från projekt Meröppet i Jönköpings län,
september 2015 - maj 2016
Deltagande var biblioteken i Bankeryd, Gnosjö och Mullsjö.

Erica Gramming, projektledare

Innehåll

1. Inledning	1
2. Bakgrund och utgångspunkter.....	1
2.1 Bakgrund	1
2.2 Projektets utgångspunkter	2
2.3 Syfte och mål.....	3
2.4 Metoder	3
2.5 Begrepp	3
3. Resultat.....	4
3.1 Inför projektstart.....	4
3.2 Projektbiblioteken innan projektet	4
3.2.1 Bankeryd	4
3.2.2 Gnosjö	5
3.2.3 Mullsjö	6
3.3 Bokmässan	7
3.4 Studiebesök	8
3.5 Styrgruppsmöten	11
3.6 Arbetsområden	15
3.6.1 Marknadsföring	15
3.6.2 Stimulera aktivitet under meröppettiden	23
3.6.3 Arbetssätt.....	26
3.6.4 Juridik.....	35
3.6.5 Tvinningmöten	37
3.7 Petra Trobäck – extern resurs.....	40
3.7.1 Petra Trobäck's text om sin medverkan i projektet	40
3.7.2 Projektbibliotekens reflektioner	45
3.8 Seminarierna	48
3.8.1 Lärseminarier	48
3.8.2 Slutseminarium.....	49
4. Projektbiblioteken efter projektet.....	50
4.1 Statistik.....	50
4.2 Deltagarnas uppfattning	52
5. Sammanfattning och tips	54
5.1 Sammanfattning	54

5.2 Tips för nya meröppna bibliotek	55
6. Var går vi nu?.....	56
Källor.....	58
Övriga källor som kan vara av intresse för meröppna bibliotek	58
Bilaga 1	59
Texter att använda för information om meröppet	59
Bilaga 2	62
Inbjudan slutseminarie	62

1. Inledning

Vad vill vi med våra bibliotek? Vilka vill vi nå?

Det är frågor vi som bibliotekarier ställer oss och med nödvändighet ständigt måste ställa oss. Biblioteken står inför förändringar i samhället. En del som börjat långt tillbaka och andra som kan förväntas komma. Ett är dock säkert. Vi måste möta dem.

De meröppna biblioteken är ett sätt att möta förändringar. Många arbetar mycket och hinner inte alltid komma till biblioteken när de har öppet. Det första sättet att möta detta är att ha biblioteken mer öppna. Meröppna. Nästa steg är att med hjälp av den statistik vi kan få fram med hjälp av det meröppna systemet se om vi har öppet när besökarna är där. Kanske behöver öppettiderna justeras för att möta de behov som finns?

När vi sedan bestämt oss för att öppna biblioteket än mer för besökarna kan vi använda det meröppna konceptet för att utveckla verksamheten och försöka nå fler låntagare, även fler besökare ur de prioriterade grupperna. Vi kan se över våra arbetssätt och se hur vi kan få lokalerna att användas som de demokratiska mötesplatser de faktiskt är.

Detta var en utgångspunkt inför detta projekt. Kan meröppet som koncept bli något mer än att bara öppna dörrarna och säga välkommen? Projektet har skapat utgångspunkter, väckt tankar och frågor och ett arbete med dessa har påbörjats under några månader. Vi i projektet hoppas det kommer fortsätta i olika former efter projektets slut.

Denna praktiskt inriktade rapport bygger på det arbete som skett under projektiden och förhoppningsvis kan det inspirera till aktiviteter på andra meröppna bibliotek.

2. Bakgrund och utgångspunkter

2.1 Bakgrund

Meröppna bibliotek har funnits i Sverige sedan november 2009 då Veberöd i Skåne införde konceptet. Meröppet innebär att bibliotek utökar sina öppettider utöver de bemannade tiderna. Under de utökade öppettiderna kan besökaren utföra det mesta av det som är tillgängligt under bemannade tider som att låna och återlämna, läsa tidningar, böcker och tidskrifter, låna datorer och liknande.

Detta koncept har sedan dess varit på stark frammarsch i Sverige och nya enheter öppnas för meröppet hela tiden. I skrivande stund har 56 bibliotek anammat idén och fler är på gång. Många är små filialbibliotek, men det finns även stadsbibliotek som öppnat upp. För att få en överblick över utvecklingen rekommenderas rapporten *Meröppna bibliotek, en verksamhetsform för alla?* (Johansson, Lindberg, & Rivano Eckerdal, 2014) samt kandidatuppsatsen *Meröppet=merarbete?* (Åhman Billing, 2014).

Till skillnad från Danmark har Sverige inte haft ett sparperspektiv i de meröppna biblioteken, utan istället en tanke om ökad service (Johansson, Lindberg & Rivano Eckerdal, 2014). Att biblioteket ska finnas tillgängligt för alla är en lagstadgad rättighet och det är något det meröppna biblioteket bidrar till. Många arbetar idag under de tider biblioteken är öppna och ett meröppetkort kan ge möjligheten att komma åt biblioteket under kvällar och helger. KB's rapport *Öppettider 2016* visar att endast 24 bibliotek i

landet har öppet 60 timmar eller mer. Majoriteterna har öppet mindre än 40 timmar och många av dem färre än 20 timmar per vecka. Rapporten konstaterar att det innebär att de offentliga rummen på många ställen, särskilt på filialer, ofta har stängt och besökarna får allt längre till ett öppet bibliotek (KB, 2016). I ljuset av denna utveckling kan meröppna bibliotek vara en väg att utforska.

2.2 Projektets utgångspunkter

Ulf Moberg, bibliotekschef i Jönköpings kommun konstaterade utifrån siffror för lokalhyror att bibliotekslokalerna står för stora kostnader. Den största delen av kostnaden är för bibliotekslokalen då den är stängd. Att då ha biblioteken stängda och outnyttjade om de kan vara meröppna och bidra till ett ökat användande och en större tillgänglighet menar han är slöseri med skattepengar och talar för att det meröppna bibliotekskonceptet bör utvecklas.

Eftersom meröppna bibliotek är en relativt ny och okänd företeelse i Sverige har en del av projektet inneburit att informera om och marknadsföra detta begrepp, främst till lokalbefolkningen, men även mot andra bibliotek. Att med en begränsad budget kunna nå många är något projektet jobbat med. Dessa förutsättningar är verkligheten för många bibliotek och vi har försökt testa olika och kanske okonventionella vägar att nå befintliga besökare, men även försökt nå ut till potentiellt nya målgrupper för att visa på mervärdet med meröppet.

Den demokratiska aspekten av bibliotekets uppdrag är också något som varit med i utformandet av projektet. Biblioteksrummet är ett av få icke-kommersiella offentliga rum som är tillgängliga för alla i samhället. Särskilt på små orter har det en potential som kulturellt nav och mötesplats om där inte finns någon större kulturinstitution. När biblioteket blir meröppet läggs mer ansvar på låntagarna som får ett förtroende att använda biblioteksrummet som sitt. Det öppnar möjligheter att skapa en större delaktighet i lokalsamhället. Vi har tillsammans i projektet arbetat med att försöka stimulera denna delaktighet för att få till stånd verksamhet som kan ske oberoende av om vi är där. Detta dels för att lokalerna ska kännas mer som låntagarnas och bli ett nav i lokalsamhället, dels för att de ska kunna utnyttjas i en demokratisk anda där alla är välkomna och inte minst för att fler ska få upp ögonen för biblioteket och dess utbud och kanske hitta dit även vid andra tillfällen.

Ett meröppet bibliotek innebär möjligheter till förändrade arbetssätt. Detta kan ske på flera olika plan och är inte helt okomplicerat, men det öppnar möjligheter för personalen att få friare rörelse i lokalen och ute i samhället. Att personal blir rörligare i lokalen beror mycket på att självbetjäningsautomaterna införts, men i och med meröppet ställs högre krav på att besökarna faktiskt lär sig att använda dem och frigör på sikt personalen ytterligare från disken. Det innebär också möjligheter att få fram statistik för att se när besökarna är på plats och ställer frågan om vi som personal är på plats vid rätt tider? I projektet tog vi även fasta på hur vi som personal möter våra besökare, både personligt och lokalmässigt. Det är en fråga som inte gäller enbart meröppna bibliotek, men som aktualiserades när vi började fundera över hur vi arbetar i lokalen.

Vi i projektgruppen ser detta projekt som starten på en spännande process där vi fortsätter diskutera bibliotekets roll i samhället och vår roll som bibliotekarier i en föränderlig värld.

2.3 Syfte och mål

Syftet med projektet har varit att förbereda, utveckla, marknadsföra och följa upp verksamheten meröppet vid Bankeryd, Gnosjö och Mullsjös bibliotek. Samt att identifiera de mervärden det meröppna biblioteket skapar, för både besökare och personal.

Målen för projektet var:

- Att aktivt arbeta med hur meröppettiden kan bli ett mervärde för biblioteken.
- Att testa, undersöka och utvärdera personalens arbetsätt och former som meröppetfunktionen kan medge.
- Att med denna studie inspirera andra bibliotek i regionen som planerar för meröppna bibliotek.
- Att undersöka säkerhetsfrågorna.

2.4 Metoder

- Nulägesbeskrivning av verksamheterna i Bankeryd, Gnosjö och Mullsjö bibliotek för att kunna jämföra vilka skillnaderna blir vid införandet av meröppet.
- Läs om och besöka meröppna bibliotek som varit i gång ett tag och bibliotek som har försökt hitta nya arbetssätt i det dagliga arbetet.
- På ett praktiskt plan marknadsföra det meröppna biblioteket och prova nya arbetsformer som det meröppna biblioteket inbjuder till och medger.
- Kartläggning av besöksfrekvensen under olika tidpunkter för att kunna planera när bemanning ska förläggas utifrån antal besökare.
- Stimulera aktivitet under meröppettiden
- Samla erfarenheter från projektet i en blogg och i en praktiskt inriktad rapport.
- Genom kollegial delning och lärande öka kunskaperna kring värdet av meröppet.

2.5 Begrepp

Meröppet är det begrepp som används i Sverige för bibliotek som görs tillgängliga för besökare utöver den tid då personal finns på plats. På några bibliotek används begreppet "lättöppet", vilket innebär att färre personal är på plats under bemannade tider. Vi har i projektet diskuterat hur man kan benämna meröppet. Just meröppet som begrepp har börjat etablera sig i Sverige, men talar inte alltid om vad det egentligen innebär. Detta kan vara lite problematiskt i vissa sammanhang. I Danmark presenteras öppetiderna med självbetjäning respektive bemanning, vilket kanske skulle kunna ge ett något mer avdramatiserat intryck samt vara enklare att förstå för besökarna. Diskussionerna kring detta får fortgå och utvecklas.

Då *vi* används i texten avses projektdeltagarna. Det används som ett samlingsord för diskussioner som förts eller tankar som framförts i projektet. Det behöver därför inte innefatta varje enskild projektdeltagares åsikter.

3. Resultat

3.1 Inför projektstart

Innan projektets verkliga startdatum tillsattes en projektledare; Erica Gramming, bibliotekarie, en utvecklare som projektstöd från Regionbiblioteket; Anna Persson. Projektet fick en styrgrupp bestående av Katinka Borg, Regionbibliotekschef, Ulf Moberg, Bibliotekschef i Jönköpings kommun, Åsa Brissman, verksamhetsansvarig vid Bankeryds bibliotek, Åsa Ekblad, vik. chef för Gnosjö bibliotek samt Anngerd Johansson, chef för Mullsjö bibliotek.

Åsa Brissman, Anngerd Johansson och Åsa Ekblad med personal på respektive bibliotek var projektets arbetsgrupp.

Projektet utgick ifrån de studier som tidigare utförts, bland annat de som nämns i inledningen. Ingen av dessa innebar dock att någon arbetat med ett aktivt förändringsarbete, så vi såg att det fanns ett behov. Projektet i sig skulle vara praktiskt och handlingsinriktat, varför vi inte utgått från några teoretiska perspektiv utöver de erfarenheter vi dragit från de tidigare studierna.

Utifrån studierna och bibliotekens behov utformades projektplanen som satte upp de mål som tidigare nämnts. Projektet tidsbestämde till 9 månader med en projektledare på halvtid. Det beslutades att det hela skulle dokumenteras i en blogg och i en praktiskt inriktad rapport som skulle baseras på denna blogg.

3.2 Projektbiblioteken innan projektet

Samtliga bibliotek ligger på mindre orter. Två av dem, Mullsjö och Gnosjö är huvudbibliotek, medan Bankeryd är ett kommunalsbibliotek i Jönköpings kommun. Förväntningar, farhågor och statistik som beskrivs nedan kommer från bibliotekens frågeformulär som fylldes i inför projektstarten. Fakta om orterna kommer från respektive kommuns webbplatser.

3.2.1 Bankeryd

Bankeryd är ett samhälle på knappt 10 000 invånare med Trånghalla och landsbygden inräknat. Det ligger ca 1 mil från Jönköping och är en del av Jönköpings kommun. Bankeryd är en gammal industriort belägen ca 9 km från Jönköping och beskrivs som ett villasamhälle, men som även har radhus och flerbostadshus. Det finns skolor, förskolor, vårdcentral och dagligvaruhandel (www.jonkoping.se). Enligt bibliotekarierna finns ett rikt föreningsliv och ett blandat klientel av barnfamiljer och äldre.

Bankeryds bibliotek är en filial och har sedan länge varit integrerat med skolbiblioteket i Attarpsskolan och hade en mycket diskret fysisk plats i samhället. Personalen bestod under projektets större del av 1 bibliotekarie på heltid, en assistent på heltid samt en assistent på 60%.

Besökare under 2014 var 73 573. Många av besökarna var barn från skolan.

Utlån under 2014 var ca 56 000 varav barnlånen var 66 %.

Öppettiderna var vid projektstart måndag till torsdag 10-18 och fredag 10-16, samt lördag 10-13. Då det bara fanns en bibliotekarie bemannade assistenterna lånedisken i stor utsträckning. Självserviceautomat fanns, men användes inte av alla besökare.

Förväntningarna hos personalen var positiva och ett flertal studiebesök på redan meröppna bibliotek hade gett en bakgrundskunskap om vad konceptet innebar. Det fanns förväntningar på att rutinarbete med in- och utlån skulle minimeras, dels för personalens arbetssituation och dels för att låntagarna skulle känna sig bekväma att använda lokalen på egen hand. Tankar fanns också på hur man på bästa sätt skulle kunna skapa ett rum där besökare kunde vilja vistas och uppehålla sig utan att personalen var på plats med hjälp av skyltning, tips och utställningar. Att skapa läslust och ”en känsla av att någon bryr sig fast de inte ser någon personal”. Vad gäller dialog med besökarna fanns tankar om att en hel del nya samtal skulle uppkomma då besökarna informeras om meröppetfunktionen. Redan tidigare hade personalen uppmuntrats att röra sig i lokalen för att spontant prata med besökarna och möta frågor, vilket personalen trodde skulle fortsätta när meröppet införts och förhoppningsvis öka.

Farhågor var att det kunde finnas en risk att besökare inte skulle mötas av personal om de bara kom under meröppettid.

Meröppet infördes efter flytten till de nya lokalerna den 12 september 2015. Anledningen till att meröppet infördes var, enligt Ulf Moberg att Bankeryd sågs som ett lämpligt samhälle att prova meröppet på då det tidigare inte fanns några meröppna bibliotek i kommunen. I och med flytten till centralare lokaler kunde biblioteket anpassas till att fungera som ett meröppet bibliotek. Lokalerna anpassades efter det meröppna konceptet i samarbete med en arkitektfirma och personalens önskemål. Läget blev mycket mer centralt vid torget mitt i samhället. I direkt anslutning till lokalen finns en bankomat och spelbutik, samt närhet till mataffärer. Parkeringsplatser finns i direkt anslutning till lokalen.

3.2.2 Gnosjö

Gnosjö är en kommun med knappt 10 000 invånare. Gnosjö är kommunens centralort och har ca 4 500 invånare. Utöver centralorten finns tätorterna Hillerstorp, Kulltorp, Marieholm, Nissafors, Åsenhöga och Törestorp (www.gnosjo.se).

Biblioteket som deltar i projektet är huvudbiblioteket som ligger centralt i Gnosjö tätort med lokaler i tre våningsplan. Besökarna är blandade med en övervikt mot barnfamiljer och äldre. Det finns även en större grupp tidningsläsare liksom flera nyanlända svenskar som använder datorerna flitigt. Personalen som bemannar biblioteket består av en bibliotekschef, två bibliotekarier och två biblioteksassistenter.

Tidigare bemannades låne- och informationsdisken ofta av två personal. Disken var stor och bred och bibliotekspersonalen satt ofta ned och arbetade vid en skärm. Under våren och hösten infördes självbetjäning och disken krymptes då ned till en mindre höj- och sänkbar informationsdisk vilket gör att personalen lättare kan följa med besökaren ut i lokalen.

Utlån under 2014 var 32 083. Det var en minskning från föregående år.

Antal besökare under 2014 var 50 164 och antalet nya låntagare var 315. Antal lån/invånare i hela kommunen var 6,3. Öppettiderna med bemanning var vid projektstart; måndag, onsdag, torsdag 10-18, tisdag och fredag 10-16 .

Förväntningarna på meröppet var positiva från samtliga i personalen. Personalen såg inget behov av övervakning. En av biblioteksassistenterna uttryckte ” om man ger låntagarna ett förtroende så vill de leva upp till det”. Bland förväntningar på användandet av lokalerna nämns att det ska bli minst 300 meröppetanvändare, helst fler. Det var också att Gnosjöborna, särskilt barnfamiljer skulle börja använda biblioteket på helgerna. Likaså hoppades man att föreningar skulle börja använda lokalerna för t. ex möten samt att privata bokcirklar skulle börja träffas i bibliotekets lokaler. Framför allt hoppades man att självbetjäning skulle ge möjligheter att arbeta mer utåtriktat mot t. ex barngrupper genom att dubbelbemanning inte skulle behövas i informationsdisken. Förväntningar på arbetssituationen var att slippa dubbelbemanna informationsdisken för att kunna ägna sig mer åt vägledning, läsfrämjande verksamhet, boktips, programverksamhet och utåtriktad verksamhet.

Farhågor inför införandet av meröppet var att inte fullt ut kunna genomföra förändringar i bemanning om den behöver förändras på grund av nya besöksmönster. Detta på grund av personalstyrkans sammansättning och eventuella ekonomiska hinder. Ytterligare farhågor var att det kunde bli mer att stå på hyllorna och att dialogen med nya låntagare som kommer på meröppen tid skulle bli svår att få till.

Själva meröppetfunktionen infördes i november 2015 efter ett beslut i Kultur- och Utbildningsutskottet. Det beslutades samtidigt om ökade öppettider på filialbiblioteken. Syftet var att öka tillgängligheten till bibliotekets lokaler och därmed förhoppningsvis utlånen. Gnosjö valde att ha samma passersystem som fritidsanläggningarna i kommunen har. Passersystemet har inte någon koppling till biblioteksdatasystemet.

3.2.3 Mullsjö

Mullsjö är en till ytan liten kommun med ett dominerande tätortsboende. Av kommunens drygt 7 000 invånare bor 5 600 inom tätorten Mullsjö och cirka 800 i den andra tätorten Sandhem (www.mullsjo.se).

Mullsjö huvudbibliotek som deltar i projektet har två bibliotekarier på heltid. En barnbibliotekarie och en vuxenbibliotekarie/biblioteksansvarig. De har 36 timmar bemannad öppettid per vecka, enligt ett alternerande schema. Barnbibliotekarien har sagostunder, kontakt med BVC, tar emot förskoleklasser på biblioteket och har bokprat ute på mellanstadieskolorna.

Biblioteket ligger centralt med närhet till affärer och tågstation sedan flytten till nya lokaler 2012. Mullsjö startade upp sitt meröppna bibliotek 23 maj 2015. Under 2014 var det 30 000 besök och biblioteket hade 41 5000 utlån. Antal aktiva låntagare var samma år 1465. Kommunbiblioteket betjänar även till viss del kommunens tre grundskolor, då det ligger i närheten och skolbiblioteken inte har de resurser de behöver.

De bemannade öppettiderna vid projektets start var måndag till onsdag 10-17, torsdag 10 till 19 och fredag 10 till 16.

Förväntningarna på meröppet var att fler kommuninvånare skulle kunna utnyttja sitt bibliotek och alla de resurser det innehåller, även själva lokalen, som mötesplats. De ville uppnå att fler Mullsjöbor skulle känna att "det här är vårt bibliotek". Det fanns också stora förväntningar på att resurserna skulle kunna utnyttjas mycket bättre.

Förväntningar på arbetssituationen var att arbetsuppgifterna delvis skulle bli annorlunda. På sikt hoppades de kunna frigöra personalresurser för fler aktiviteter som bokcafé, tekniskt stöd, författarbesök, föräldraträffar, läsecirklar för både barn och vuxna etc. De var också öppna för annan schemaläggning av bemannade öppettider, men såg samtidigt problem med helgtjänstgöring på så få medarbetare. De hade också börjat fundera kring skyltningen i biblioteket för att underlätta för låntagarna att hitta under meröppetid samt förenklat informationen i självservicemaskinen.

Farhågor som fanns bland personalen initialt var bland annat hur det skulle se ut i biblioteket när låntagare varit inne utan att personal var på plats. Skulle det vara stökigt?

Mycket försvunnet? Skadegörelse? Teknikstrul? Att man kanske inte kommer träffa alla låntagare. De har försökt tänka in säkerhetsaspekten: installerat larm, rörelsedetektorer som tändar upp mer ljus när låntagare kommer in, samtidigt som visst ljus är påslaget dygnet runt. De har ansökt om att få tillstånd för kameraövervakning, men fått nej. Alla meröppet användare informeras om att logg förs över besökare under obemannad tid.

Bakgrunden till beslutet om ett meröppet bibliotek var att Mullsjö är en pendlingskommun och det fanns ett klart uttryckt behov av längre öppet på kvällar och helger. De hade hört flera positiva erfarenheter om meröppet och hade ett mycket positivt studiebesök i Aneby. Eftersom endast två anställda ger begränsade öppettider tyckte de att det kändes som en bra lösning. Mycket av den utrustning/teknik som krävdes fanns redan på plats (självservicemaskin, RFID) och investeringen blev därför begränsad. Mullsjö använder Corduras system Öppet bibliotek, med en yttre streckodsläsare och en entrédator i slussen, där besökarna loggar in med lånekort och pinkod.

3.3 Bokmässan

Jag, Erica, besökte bokmässan i september för att se vad som var på gång för de meröppna biblioteken och om vi kunde få inspiration till delar av projektet. Detta var tankarna efter mässan: *"Terese Blandford, chef för biblioteken i Höganäs kommun berättade inspirerande om Jonstorps nybyggda bibliotek och kring hur de tänkt och planerat när de flyttade och samtidigt införde meröppet. De valde att bygga biblioteket integrerat med skolan och nära is- och sporthallen och har meröppet kl 10-22 . Det som har*

hänt är bland annat att de har fått en ökad utlåning med 33 %, de har fått fler besökare och har fått 650 meröppet användare i en ort med ca 2000 invånare. Detta innebär ju både ett positivt lyft för biblioteket, men också mer arbete med ökad utlåning- en utmaning som de kommer jobba med. Hon gav även tre tips på ett väldigt

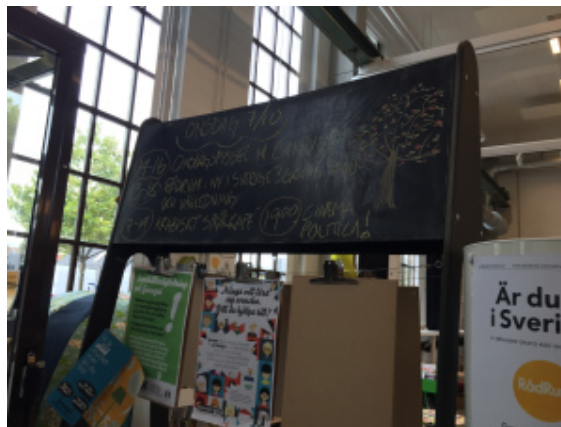
konkret plan för meröppet: ha en kaffemaskin, se till att kvittorullen är full, annars fungerar inte utlåningsapparaten och ha ett trådlöst nätverk utan lösenord, eller där den anges tydligt i lokalen.

Per Nilsson som är kommunikations- och marknadschef för det internationella teknikföretaget Semcon pratade om effektiv marknadsföring. Som exempel tog han bland annat reklamfilmen de gjort med van Damme - "[Epic Split](#)". Den spreds viralt via bland annat sociala medier och det skapades mängder med parodier, uppföljare och kommentarer kring den. De nådde en stor mängd användare utan att själva behöva annonsera traditionellt. Det han pratade om kallade han "Multi level storytelling". Att hitta berättelser som slår an strängar hos många och gör att de vill dela den av olika anledningar. Det kan i samma reklam vara innehåll på flera nivåer; musiken, produkten, skådespelaren eller budskapet som olika människor tilltalas av. Alltså att tänka innehåll före annonsering. Det handlar alltså om att hitta ett innehåll som väcker känslor, ett tydligt budskap som driver trafik, har en hög relevans för många och är trovärdigt. Det handlar också om att ha en regelbunden dialog med följare samt att hitta värden för den kunskap som vi som bibliotekarier har. Jag tänker att detta känns väldigt relevant i samband med införandet av meröppet- nu måste vi verkligen visa var vår kompetens ligger och vad vi är bäst på. Och att det inte är bara att låna ut och återlämna böcker...."

3.4 Studiebesök

Efter att ha tagit del av bakgrundslitteraturen i form av befintliga studier stod det klart att Skåne var ett lämpligt område att besöka för att ta del av redan meröppna biblioteks erfarenheter då det finns flera meröppna bibliotek inom ett samlat område. Här ligger också Veberöd som är det första meröppna biblioteket i landet och kunde ge en bild av hur verksamheten kan se ut efter några år. Erica åkte ned till Skåne och skrev sedan bland annat detta på bloggen:

"Garaget är ett nyskapande bibliotek som ligger i Malmö. De har inte meröppet i egentlig mening, men en rik verksamhet under och utanför öppettiderna som är högst intressant för oss med meröppna bibliotek.

Det jag tänker på som vi kan ha nytta och glädje av i vårt projekt är bland annat tankarna kring ett aktivt nätverkande, hur vi identifierar samarbetspartners och vad de kan göra som vi inte gör. Att man bör söka upp föreningar, organisationer, skolor etc.

som kan vara av intresse för att skapa den verksamhet man vill uppnå. De arbetade också tillsammans med volontärer som fick ansvara för olika verksamheter vilket ledde till en större möjlighet att driva olika verksamheter med biblioteket som nav. Det leder också till att människor som kanske inte skulle kommit som biblioteksbesökare kan få vistas i biblioteksmiljön och få upptäcka medierna på plats.

Det hänger ihop med den andra delen jag ser som viktig- årlig omvärldsanalys på både global och lokal nivå. Hur ser samhället ut och vad är vår roll i det just nu? Var ska vårt fokus i verksamheten ligga? Den rollen är inte statisk utan kan utvecklas hela tiden.

Att få till en levande lokal är ett arbete som kräver goda nätverk och att hitta de beröringspunkter olika delar i nätverket kan ha. De arbetade med att få verksamheter att besöka dem och informera kring aktuella saker. När arbetslösheten var stor kom tex AMF och informerade, vilket de hade ett eget intresse i. Att få andra att engagera sig är en nyckel. Att inte ge upp direkt en annan. Låt verksamheter få ta lite tid på sig att etablera sig och våga testa och misslyckas!

Att ha en aktiv dialog som pågår hela tiden, inte bara genom att prata med besökare, utan att aktivt och regelbundet utvärdera och utveckla sin verksamhet tillsammans med besökarna via olika forum för att nå olika besökare (webb, muntlig dialog, "kulburkar", brukargrupper, utvärderingar i verksamheter etc). Att kanske våga bjuda in till en medborgardialog och hitta nya sätt att prata med besökarna och de som ännu kanske inte är besökare.

Veberöds bibliotek är ju kanske som bekant Sveriges första meröppna bibliotek och har hela 6 år på nacken. De delar entré med medborgarkontoret, vilket är intressant med tanke på bibliotekets demokratiska uppdrag

De flesta av deras vuxna låntagare är idag meröppet användare och verksamheten har blivit ett naturligt inslag i samhället. Det fungerar fortfarande väldigt bra och det sker

väldigt sällan incidenter, men de upplever kanske att vissa av låntagarna har blivit något mindre noga med regler som tex att släppa in andra.

De hade ett spännande tänk kring sin lokal och skyltning, något som jag ser som intressant för projektet. De upplever att de kan röra sig mer i lokalen och kan fundera mer kring hur de ska vara närvarande med sina kunskaper om låntagarna och deras behov och kunna guida dem under meröppettiden. Skyltning är ju viktigt, men de har även tänkt kring hur just deras låntagare söker böcker och vilka läsmönster de har för att kombinera och bryta ut olika genrer eller grupper inom både skönlitteratur och fakta. De har också, inspirerade av bokhandeln satt små notiser på vissa hyllor för att leda besökaren vidare till närliggande ämnen som de av erfarenhet vet att de brukar vara intresserade av i kombination.

De har alltså på sätt och vis förändrat sitt sätt att arbeta i det att de aktivt funderat kring låntagarnas behov och läsmönster och genom att använda en del av arbetstiden då de ändå befinner sig på plats och är tillgängliga för besökarna använda detta för att ”arbeta” även under meröppet. De tittar också på system för att informera interaktivt under meröppettid.

Kävlinge bibliotek har haft meröppet i tre år och ligger i en byggnad tillsammans med Kulturskolan och har bland annat många föräldrar som besöker biblioteket när barnen har aktiviteter under meröppettiden. Detta känns som en bra tanke inför öppnandet av fler meröppna bibliotek. Hur ser närområdet ut? Vad kan hjälpa till att få in folk i biblioteket?

De hade funderat mycket kring arbetet och meröppet. Det fanns bland annat idéer om att i framtiden kanske kunna prova nya sätt att arbeta. Bland annat genom att låta personal arbeta mot grupper utanför lokalen och samtidigt ha meröppet, men att man då kan tydligt visa vad de gör, t.ex. på en TV-skärm. Det finns dock en viss oro att politiker ska se detta som ett sätt att dra in på personal om lokalen lämnas meröppen för ofta. Andra förslag som var på förslag att testa var att göra mer spontana event i biblioteket när tid uppstår under dagen. T.ex. pop-up bokprat eller att sätta sig och läsa (tyst) bland barnen. Det senare hade lett till flera nya möten när andra hade testat.

De har använt meröppettiden några heldagar när det krisat vid sjukdom, men de märker att en del besökare reagerar negativt vid för mycket personalfrånvaro.

Andra tankar jag fick med mig var att fundera kring vår bibliotekariekompetens. Kanske undersöka hur biblioteksbesökarna interagerar med oss under bemannad tid?

Men även tankar kring meröppettiden, att kanske finnas närvarande i youtube-klipp med tips, eller ha skärmar där man kan söka fram tips och information.”

3.5 Styrgruppsmöten

Styrgruppsmöten kan låta lite stelt och tråkigt, men de diskussioner som förts har varit allt annat än tråkiga. Vid regelbundna träffar har styrgruppen diskuterat projektet, dess utformning och vägar att gå framåt. Många diskussioner har dessutom gällt vad det är vi vill med våra bibliotek och i vår yrkesroll som bibliotekarier samt vart biblioteken är på väg. Med hjälp av delar ur blogginläggen från dessa möten ger detta kapitel en bild av hur diskussionerna förts och projektet framskridit.

”Får jag lov att presentera projektets styrgrupp: Från vänster Erica Gramming, projektledare. Katinka Borg, chef Regionbiblioteket Jönköping. Åsa Brissman, enhetschef Bankeryds Bibliotek. Annerd Johansson, chef Mullsjö Bibliotek. Bakom syns Ulf Moberg, Bibliotekschef i Jönköpings Kommun. Åsa Ekblad, vik chef Gnosjö Bibliotek och bakom dem Anna Person, projektstöd, Regionbiblioteket.

Vi hade möte den 30 september på Bankeryds nya bibliotek där vi började med en rundvisning i lokalerna. Under mötet pratade vi om lite om våra verktyg i projektet-Bloggen, där vi känner att det ska kunna få plats dels utvecklingen i projektet, men att det också ska kunna vara en arena för att dela med sig av erfarenheter i det vardagliga arbetet. Vi testar i detta projekt en app som heter Trello som hjälper oss att organisera arbetet och synliggöra för projektdeltagarna vad vi sysslar med och hur långt vi kommit i arbetet. Den blir också en slags minnesbank över vad vi genomfört.

Förväntningarna på projektet är bland annat att vi ska kunna nätverka, bolla konkreta frågor, men också att se meröppet som ett spår för biblioteksutveckling och se var fördelarna med ett sådant införande kan vara. Vi kommer att fundera kring marknadsföring, hur vi arbetar med att få ut konceptet till medborgarna, men också hur vi får dem engagerade och hur vi bland annat i nätverkande med föreningslivet kan se biblioteket som ett tredje rum- ett vardagsrum eller ett rum för möten och verksamhet. Ytterligare en förväntning på projektet är att vi ska kunna analysera med hjälp av statistik om vi har öppet på rätt tider för vår omgivning samt fundera kring vår roll som bibliotekarie och hur vi vill arbeta och utvecklas. Men också att vi ska försöka ha med oss hur vi i detta arbetar med de prioriterade grupperna. Praktiska frågor som säkerhet och teknik kommer också bli inslag i projektet eftersom det är en del i vardagen för biblioteken där de står just nu. Detsamma gäller biblioteksrummet som utmanar oss som bibliotekarier att fundera över hur vår kompetens blir synlig när vi inte är där.../Erica”

”Vi samlades hos Annerd i Mullsjö för vårt tredje styrgruppsmöte. Lite kortfattat tog vi upp bland annat följande: Regionbiblioteket visade de olika rollerna i projektet, det har visat sig vara viktigt av erfarenhet i tidigare projekt att alla deltagare är medvetna om hur de är fördelade och olika ansvarsområden. Men även att vi kommer jobba för att arbetet med meröppet fortsätter efter att projektet avslutats. Erika visade Trello, en app

för projekt som vi testar och utvärderar. Vi pratade även om meröppet som begrepp, vad säger det besökarna egentligen och hur kan det användas? Även arbetssätt diskuterades, vad innebär det och vad kan det vara?

Vi konstaterade att vi nu lämnat själva uppstartsfasen och kan börja jobba lite mer aktivt ute på biblioteken. Mycket har redan hänt, men det vi vill nu är att komma igång och titta på hur vårt dagliga arbete ser ut och hur vi ska förhålla oss till det nu när vi infört meröppet. Hur detta arbete ser ut kommer att se lite olika ut på de tre biblioteken, men vi vill ha en slags nulägesanalys att kunna titta på. Marknadsföringen är på gång på olika sätt. Mullsjö testar sin TV-reklam och Gnosjö förbereder sig inför öppningen av meröppet. Bankeryd har också marknadsfört sig på olika sätt, bland annat genom kommunalutvecklingsgruppen. Vi återkommer med mer om detta framöver i bloggen. Något som kommer att ske i december-januari är att Erica kommer att titta på statistik över besökare och utlån för de olika biblioteken för att utvärdera öppettider.

Vi bestämde att vi kommer att jobba mot två eller tre lärseminarier under våren, det första 26 januari, där vi samlar all personal för att prata om hur vi arbetar och utbyta erfarenheter. Där emellan arbetar personal och chefer med stöd från projektet ute på biblioteken med de tre kärnfrågorna arbetssätt, marknadsföring och stimulans av meröppettiden.

Vi pratade om att bloggen är projektets formella informationskanal, så det är jätteviktigt att vi tillsammans, personal, chefer och projektledning skriver om allt vi kan tänka oss berör det som händer i samband med arbetet kring meröppet! Stort som smått! Hur tänker vi kring olika saker, vad händer i verksamheten?

Erica pratade kort om resan till Skåne och bad cheferna skriva ut kopia av besöksrapporterna till personalen, så de kan diskutera utifrån dem i personalrummet, till exempel. De närmaste veckorna kommer Erica att sitta ner med biblioteken och göra en plan för den närmaste tidens arbete./Erica”

Det fjärde styrguppsmötet var på Gnosjö bibliotek ” Diskussionerna på detta möte berörde bland annat hur vi kommunicerar meröppet. Kan man se tydligt i lokalen och

på hemsidan att det finns och hur man kan använda det? Vi pratade också kring statistik över besökare och utlån. Vi har ju i och med meröppet en speciell möjlighet att kunna se när besökare är på biblioteket. Vi tycker detta också är viktigt att undersöka i förhållande till de tider vi finns på plats och fundera på om vi är där på rätt tider. En aspekt i detta är ju dock om de besökare som kommer på meröppettid faktiskt vill vara där på egen hand, eller om de hellre hade velat att den tiden var bemannad. Vi ska försöka titta lite på det med observationer och höra med besökare. Dessutom sa vi att det kan vara intressant att titta på besöksräknaren och jämföra med inloggningarna under meröppettiden för att se om besökarna kommer ensamma eller har med sig flera. Statistiken riskerar att bli lite missvisande annars. Biblioteken kommer att göra detta under en period.

Under perioden sedan förra mötet har jag, Erica bland annat varit och lyssnat på Petra Trobäck tillsammans med Anna och Veronika. Jag tycker hon har mycket att tillföra meröppet. Hon pratar mycket om den "mekaniserade försäljningen" som leder besökaren runt i lokalen och visar var de kan hitta det de söker. Men också närvaron av bibliotekarien när vi inte är på plats, att leda och tipsa besökaren så de känner vår närvaro ändå. Detta är viktiga aspekter i arbetet med ett meröppet bibliotek!

Jag var också med Regionbiblioteket och Anngerd på Jönköpings Läns Bildningsförbund där de Lokala folkbildningsråden var inbjudna tillsammans med biblioteken (och som Anngerd gjort ett blogginlägg om). Vi märkte att det fanns en okunskap om vad biblioteken kan bidra med i de här sammanhangen, men vi tror att det är en fin möjlighet till samverkan som kan stärka nätverk med föreningar och folkbildning som i sin tur kan berika meröppet-tiden. Det känns därför som att vi kanske ska bli bättre på att bjuda in oss till sådana träffar.

Dessutom har vi påbörjat arbetet med mer konkreta planer för hur vi ska arbeta på de olika biblioteken i projektet. Vi tittar på hur vi ska börja arbetet med arbetssätt, utifrån tre aspekter; öppettider och besökare, använda meröppettid för att möjliggöra att ta oss ut ur lokalen och genomföra utåtriktad verksamhet samt hur vi arbetar i lokalen. Men även hur vi arbetar med marknadsföring och stimulans av meröppettid. Mycket nu handlar om att se vad vi faktiskt gör och hur vi arbetar och samla in det för att sedan se var vi börjar inför lärseminariet i januari. Jag återkommer med en liten beskrivning hur läget är på de olika biblioteken. Nu är vi igång på riktigt! Det känns så kul!! /Erica"

"Vi funderade kring när vi bör ha öppet på biblioteken. Vi tror att den besöksstatistik vi får fram med hjälp av meröppettekniken kan hjälpa oss att se när användarna besöker oss och anpassa våra bemannade tider efter detta. Frågan vi ställer oss är vad användarna gör under meröppettiden och om de verkligen vill ha personal på plats, eller tycker om att få sköta sig själva. Detta är också något att ta hänsyn till. Det är dock inte helt lätt att komma åt en sådan fråga, men vi ska börja närma oss den och observera och fråga besökare under meröppet vid ett par tillfällen.

Vi arbetar med en folder för meröppna bibliotek som ska kunna översättas till några olika språk som är vanliga hos besökare på våra projektbibliotek och som ska kunna användas även av andra bibliotek som planerar att starta meröppet i länet. Vi märkte tidigare i projektet vikten av att vara tydliga i vår information kring detta nya som meröppet innebär och där ingår personer med annat modersmål som tidigare inte kunnat få information på sitt språk.

Att meröppet innebär nya sätt att arbeta är något vi diskuterar mycket i projektet. Det kan innebära att titta på de bemannade tiderna och om vi är på plats när vi bäst behövs, men också hur vi arbetar när vi är på plats i biblioteket. Detta är en stor fråga som måste diskuteras och utvecklas över tid och det finns inte några enkla svar. Men vi ska försöka titta på aspekter som kan hjälpa oss att bli attraktiva bibliotek i framtiden. Vi måste redan nu börja fundera på vad vi står för som bibliotek, HUR vi möter de människor som besöker oss och når de som behöver oss, men kanske inte kommer till biblioteket. Vi behöver se var personalens styrkor finns, uppmuntra chanser till möten i biblioteket. Vi vill bland annat testa på ett av bibliotek att ha "administrativ tid" i stället för mer traditionella "diskpass". Hur funkar det att schemalägga detta?

Ett spännande och nytt inslag i projektet är samarbetet med Petra Trobäck. Med henne ska vi i vår arbeta vidare och kring de stora frågorna i projektet, hur vi kan arbeta på nya sätt, hur vi kommunicerar att vi är ett meröppet bibliotek och vilka värden vi står för, samt att stimulera den meröppna tiden för att nå nya målgrupper och få till stånd en användning av biblioteksrummet som mötesplats på olika sätt. Vi började under förra veckan planera inför Petras besök som kommer att ske en halvdag på varje bibliotek v.8. Fokus kommer att ligga på åtgärder som är lätta att åtgärda samt är kostnadseffektiva eftersom Petra kommer att knyta dessa till sin föreläsning under vårt slutseminarie "Meröppet- mer än bara mer öppet" på Qulturum i Jönköping den 20 maj."

Femte styrgruppsmötet: "Vi är ju som sagt i sluttampen av ett ganska intensivt projekt och biblioteken har arbetat hårt under våren. Att projektet varit kort och intensivt är något vi pratat om på ett par av biblioteken. Det har varit positivt i den bemärkelsen att saker faktiskt blir av och genomförda på grund av deadlines. I längre projekt är det kanske lättare att tiden rinner iväg och saker drunknar i de vardagliga uppgifterna. Ett längre projekt har fördelen att man hinner reflektera mer och implementera efter hand samt följa upp och göra om. Vi hoppas i alla fall att hösten kommer innebära en fortsättning på något sätt, vilket är en önskan hos både bibliotek och Regionbiblioteket. Det arbetet kommer då inte ha fokus just på meröppet, utan på frågor som väckts under projektet kring bemötande, rummets utformning, brukarinflytande och liknande. Frågor som är viktiga för alla bibliotek i framtiden.

Arbetet med Petra Trobäck har tagit upp mycket av våren och mycket spännande har hänt på biblioteken. Biblioteksrummen har förändrats och blivit mer fokuserade på hur besökarna upplever det samt hur vi kan underlätta för dem och inspirera när vi inte är på plats. Hur vi arbetar och möter våra besökare har också kommit i fokus och tack vare Lennart Nordgård tänker vi nog alla mer på hur vi bemöter besökarna på ett mer proaktivt sätt.

Slutseminariet den 20 maj verkar bli välbesökt och programmet är klart. Vi ser alla fram emot det med något spänd (-:-) förväntan. En rapport om projektet beräknas vara klar i början av juni. Den kommer att ligga på Regionbibliotekets hemsida och är tänkt att inspirera och informera i de olika områdena för bibliotek som infört eller planerar att införa meröppet. En mer kortfattad och lättillgänglig broschyr ska skapas av en redaktör utifrån materialet i rapporten. Denna är tänkt att ha som informations-, inspirations- och marknadsföringsmaterial. Även de översatta texterna kring meröppet (en kort infotext och en foldertext) kommer att ligga på Regionbibliotekets hemsida, fritt

att ladda ned och använda sig av för meröppna bibliotek. Det är bara att byta ut öppettider och kontaktuppgifter.

3.6 Arbetsområden

Själva arbetet ute på biblioteken började förberedas och ta form under sen höst 2015. Ur målen för projektet och bakgrundsarbetet ringades tre huvudsakliga arbetsområden in där vi i projektet valt att lägga fokus: *marknadsföringen, arbetssätt samt att stimulera aktivitet under meröppettid.*

Förutom dessa fanns två ”sidospår” som inte är mindre viktiga, men som inte tagit upp så mycket av projektdeltagarnas tid. Det ena var de *juridiska frågorna* som behövde klargöras. Detta gjorde Erica genom att kontakta Jönköpings kommuns jurister och Christian Friis, som då var administrativ chef i Jönköpings kommun och beskriva dessa frågor under rubriken Juridik.

Det fanns även ett behov hos projektbiblioteken samt hos andra bibliotek som vi hade kontakt med i länet av att få prata lite informellt om mer vardagsnära och praktiska saker, men även mer övergripande eller etiska frågor i förhållande till meröppet. Att få träffa andra bibliotek som haft meröppet tidigare, eller planerade att införa det och skapa nätverk var också en viktig aspekt. Detta löstes genom att ha så kallade *Tvinningmöten* vid två tillfällen med bibliotek i länet som hade eller planerade att starta meröppna bibliotek. Dessa beskrivs under rubriken Tvinningmöten.

3.6.1 Marknadsföring

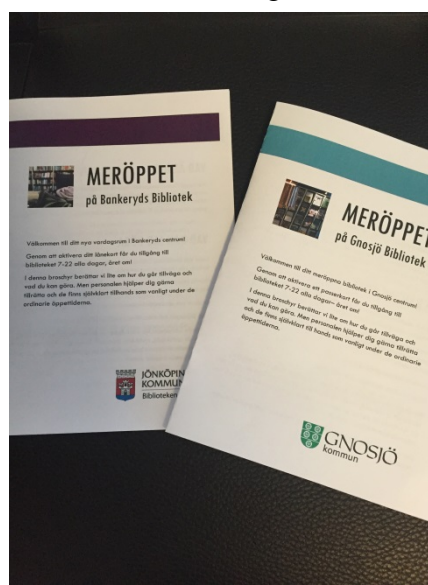
Inledningsvis i projektet började funderingarna kring marknadsföringen av meröppet för projektbiblioteken. Detta var naturligt då de var i startgroparna för att införa meröppet eller just infört det. Att få ut information till befintliga besökare och att försöka nå nya målgrupper blev en naturlig start för arbetet i projektet. Det finns många människor som idag inte har möjlighet att komma till biblioteken under bemannade tider och som behöver få reda på att denna nya möjlighet finns. Vilka dessa målgrupper kan vara återkommer i texten nedan.

Att marknadsföra bibliotek med väldigt liten budget (vilket är verkligheten för många bibliotek, meröppna eller inte) kan vara en utmaning. En tanke i projektet var att hitta vägar för små bibliotek att marknadsföra sig utan stora finansiella insatser och inspirera andra.

Inspiration kom från lite olika håll i bakgrundsarbetet och vi började fundera kring möjliga kanaler och vilket budskap vi som bibliotek ville förmedla. Att veta vad biblioteket står för och vad man vill förmedla för bild av det är viktigt att fundera igenom. I Bankeryd till exempel, användes ordet vardagsrum frekvent i olika trycksaker och i lokalen för att etablera den nya profil biblioteket har.

Flera av idéerna testades på samtliga bibliotek, vilket är en fördel i ett projekt; att kunna dra nytta av varandras idéer.

Det som snabbt blev aktuellt var att få fram någon form av *informationsbroschyr* att dela ut i samband

med registreringen av meröppetlåntagarna. Mullsjö hade ett informationsmaterial, men för Bankeryd och Gnosjö tog Erica tillsammans med biblioteken fram en liten folder med information, möjligheter och regler för det meröppna biblioteket. De utformades enkelt med bilder och färg som anknöt till lokalerna. Att hålla tonen i informationen positiv och uppmuntrande snarare än förmanande var något som lades vikt vid.

Under ett senare skede i projektet kom vi att diskutera behovet av att ha denna information även *på andra språk* för att ge fler människor möjlighet att upptäcka meröppet. Det resulterade i två texter, en lite mer övergripande informationstext och en text som kan lämpa sig för en folder. Dessa är tänkta att kunna användas och anpassas för olika bibliotek och att kunna användas till trycksaker, på hemsidan eller på annat sätt. De finns på språken engelska, arabiska, persiska och somaliska och finns att hämta fritt på Region Jönköpings läns hemsida: <http://plus.rjl.se/infopage.jsf?nodeId=43586>. Se även bilaga 1 i rapporten för den svenska texten.

Ett framgångsrikt sätt att nå befintliga besökare har på projektbiblioteken visat sig vara *mun-till-munmetoden*. Att aktivt informera och prata med de besökare som kom till biblioteken gjorde att informationen spred sig. Det kan ses som en självklarhet, men att aktivt fråga alla besökare om de har eller vill ha meröppetillgång och att finna argument för att just de ska ha denna finess är något man som bibliotekarie får arbeta med kontinuerligt. Alla bibliotek upplever starkt att detta är något som fungerar väl och många besökare menar att det är på det sättet de hört talas om det meröppna biblioteket.

Men eftersom vi även ville nå ut till dem som kanske inte var vana besökare satte vi oss ned och började fundera över olika möjligheter att även nå nya besöksgrupper.

Niklas Lindberg pratar i föreläsningen "Något om några utmaningar" (<https://vimeo.com/118485924>) om att låntagarna de senaste åren allt mindre besöker biblioteken. Användandet har gått från 72 % till 43 %. Niklas menar att det innebär att de som besöker biblioteken är en liten grupp människor som dessutom ofta har relativt höga inkomster och goda möjligheter att söka sig information på egen hand. Dessutom är det ungefär samma människor som använder de digitala tjänsterna. Men är det bara dem vi vill nå? På detta svarade Niklas nej. Vi höll med och ville i projektet nå ut och försöka finna nya besökare, dels sådana som tidigare inte haft möjlighet att besöka biblioteket på grund av öppettiderna, men även människor som inte var vana biblioteksbesökare. Niklas menar att vi måste börja prioritera framför allt barn och unga. Barn får ju dock inte ha meröppetkort själva, därför är deras föräldrar en viktig grupp att nå.

Att kontakta *skolor* och få vara del i deras nyhetsbrev till föräldrar eller få ut informationen via föräldramöten såg vi kunde vara en sådan väg. Att få föräldrar att förstå fördelarna med det meröppna biblioteket och få dem att komma dit med familjen skulle öka barn och ungas tillträde till biblioteket och främja läsandet. Mullsjö fick en bra kontakt på skolan och fick ut information den vägen. Ulrika på Mullsjö bibliotek skrev; "*För att få ut och sprida information om Meröppet bibliotek har vi i Mullsjö haft ett gott samarbete med lärarna. De har hjälpt till att förmedla detta på InfoMentor, en webblösning och lärplattform för elever och vårdnadshavare där de får information om skolarbetet och möjlighet att kommunicera med skolan. Man kan bland annat sjukanmäla sitt barn och det fungerar som ett slags veckobrev fast digitalt*". Gnosjö har en tanke om att erbjuda föräldramöten på biblioteket där bibliotekarierna i samband med det skulle kunna informera om läsning och möjligheterna för familjer att komma under

meröppetid. Detta är förankrat hos skolledningen och kommer förhoppningsvis till stånd till hösten. De har också fått ut information på Fronter som är skolans digitala kommunikationskanal, men ännu inte hört någon reaktion på detta. I Bankeryd möttes tyvärr förslaget att ha information om meröppet och betydelsen av barns läsning i informationen till föräldrarna med motstånd på en av skolorna. Vi vet inte riktigt vad det beror på, men fortsätter att arbeta för att de ska kunna förmedla denna information.

En annan prioriterad grupp för bibliotek och som vi i projektet försökt att nå är människor med annat modersmål än svenska. Idag är nyanlända en stor och aktuell fråga i kommunerna. Hur når vi dem och möter dem från bibliotekets sida? Där finns mycket bibliotek kan och bör göra även i framtiden. Många bibliotek har *språkcaféer* och så har även en del av projektbiblioteken. I Gnosjö har man sedan tidigare haft ett språkcafé, men i och med meröppet har de nu tillgång till hela biblioteket med dess utbud av böcker och information. Om detta och om möjligheterna att vara på biblioteket på meröppetid informerade bibliotekspersonalen om i samband med språkcaféets träffar. Bibliotekspersonalen har medverkat vid flera träffar med språkcaféet för att ytterligare förstärka marknadsföringen både av biblioteket och meröppet. I höst planeras även att uppsöka SFI på gymnasieskolan för att informera om meröppet och visa på bland annat möjligheterna för studiero och att kunna komma hemifrån en stund om man är trångbodd. Under ett av lärseminarierna kom tanken upp att biblioteken kunde kontakta Överförmyndarmyndigheten för att få kontakt med de *Gode män* som finns i kommunerna. Genom dem kan man få ut information till ensamkommande flyktingbarn och de gode männen skulle kunna ha lånekort åt sina huvudmän. Gnosjö har medverkat vid en av träffarna med Gode män och informerat om bibliotekets tjänster och meröppet. Samtliga Gode män tyckte det var bra att få information om möjligheten. Samtidigt påpekade biblioteket att gode män inte har skyldighet att ta med dem de är gode män för till biblioteket. Gnosjö bibliotek har även kontaktat Överförmyndaren som ska ha en träff i höst där de kan vara med, men tyckte samtidigt att biblioteket skulle kontakta hemmen direkt. Det fungerar ju dock inte så bra med tanke på att man ska vara över 18 för att få ha ett meröppetkort. Mullsjö upplever att många ensamkommande barn besöker biblioteket under ordinarie öppettider, framför allt för att utnyttja det trådlösa nätverket och datorerna. De har löst det genom att registrera några av de anställda på boendena som meröppetanvändare för att de ska kunna komma hit på helger och ta med sig barnen. De har också talat med kommunens överförmyndare som vid informationsträffar har informerat alla gode män om möjligheterna med meröppet och har överlämnat flyers, bokmärken och informationsmaterial om PressReader, en digital tidningstjänst på flera språk.

Marknadsföring i och i anslutning till bibliotekslokalen är också en viktig faktor för att nå ut med informationen om meröppet och dess fördelar. Detta har vi arbetat med tillsammans med Petra Trobäck och fördjupas i kapitlet kring det arbetet med hennes namn.

Att marknadsföra meröppet i samband med *andra event* i lokalsamhället är ett sätt att nå målgrupper som besöker biblioteket i andra sammanhang än just för att låna böcker. Mullsjö hade i samband med julmarknaden extraöppet och gjorde då reklam för meröppet i och utanför bibliotekslokalen i form av skyltning vilket ledde till ett antal nya meröppetanvändare.

Vi försökte att på varje ort identifiera och inventera olika *nätverk och föreningar*. Detta för att kunna skapa kontakter och snabbt nå större grupper av användare.

En kanal som är gratis och viktig att utveckla är *pressen*. Att skicka ut pressmeddelanden eller höra av sig till kontaktpersoner på olika tidningar för att få in reportage är ett effektivt sätt att synas. I projektet har vi försökt att mer aktivt bearbeta detta område. Det har resulterat i flera inslag i lokalpressen; Gnosjö har haft reportage i både ortens lokala dagstidning Värnamo Nyheter, reklamtidningen Gnosjöandan och kommundidningen Tråddragaren som delas ut till alla hushåll. Bankeryd pratade med Jönköpingsposten och Jnytt som därefter haft reportage om biblioteket. De har även varit med i reportage i lokala media såsom PRO Bankeryd, Kyrknyckeln och Vårt Jönköping som går ut till alla kommuninvånare. Mullsjö har god kontakt med Jönköpingspostens lokalredaktör på plats och har fått uppmärksamhet kring meröppet vid flera tillfällen. De har också fått utrymme i Lions Vårmarknadstidning och i Svenska kyrkans Kyrktuppen. Bibliotekschefen i Gnosjö pratade om meröppet i lokalradion i samband med invigningen. Att just ordna en happening kring starten av meröppet är också bra marknadsföring. I Gnosjö byggdes förväntningarna upp bland besökarna genom att skyltar med ”snart kommer meröppet” sattes upp. Tidningsläsare informerades då om att de för att behålla de gamla öppettiderna de haft som tidningsläsare nu skulle behöva ett meröppetkort.

Webbsidan och sociala medier är ett annat område. I samband med att vi började prata om och hur vi informerar om meröppet var hemsidan en del. Att meröppet inte bara står nämnt som en notis i samband med öppettiderna utan får ta plats på förstasidan. Att vi i samband med detta inspirerar och informerar om de möjligheter meröppet innebär. Gnosjö kommenterade sin strategi som ”att vända på informationen och börja med meröppet istället” vilket är en intressant tanke, att nämna det först på sidan med biblioteksinformation samt före de ordinarie öppettiderna. Mullsjö lyfte upp meröppet till förstasidan med hjälp av en ny bild som tydligt visar information om meröppet.

Affischer har vi gjort på alla bibliotek. Enkla affischer i A3 med information om biblioteket och meröppet. I efterhand kan jag se att vi skulle tryckt mer på möjligheterna med rummet här. Dessa sattes upp runt om i samhällena på ställen där många människor passerar; anslagstavlor, ICA och Konsums entréer, caféer, samt i Mullsjö på Folkhögskolan och järnvägsstationen. Många pendlare skulle kunna tänkas vilja använda biblioteket på kvällar eller i väntan på tåget. Men det sattes även upp affischer på orternas företag i samband med besöken där för att informera om meröppet. Många på företagen arbetar under bibliotekens ordinarie öppettider och skulle kunna se fördelarna med att kunna använda biblioteket på kvällar och helger. Gnosjö har också gjort en egen affisch som de satt upp på företag, anslagstavlor samt i idrottshuset Töllstorpshallen. Samtliga har även satt upp affischer och lämnat marknadsföringsmaterial till Second handbutikerna, vilket jag återkommer till nedan.

Gnosjö har initierat ett samarbete med Gnosjö Hjälper. De ska dela ut bokmärken eller ha dem liggande i butiken och får under hösten ha en föreläsning på biblioteket samt inreda en läshörna där med second-handmöbler. Biblioteket i Bankeryd har varit och besökt Bankeryd Second hand och fått stå och informera om meröppet under en kväll. Second handbutiken kommer även att ha bokmärken liggande på olika ställen i lokalen. Även Mullsjö bibliotek har besökt Second handbutiken och lämnat bokmärken och satt upp affischer.

Mullsjö valde att testa att göra en *reklamfilm* som rullar på ICA. Ett grepp som kanske är något ovanligt för ett bibliotek. Annerd i Mullsjö skriver: ” *I Mullsjö har vi haft meröppet sedan 23 maj 2015 och vi har känt att vi borde få fler användare att använda denna fantastiska möjlighet att få tillgång till biblioteket 7-22 alla dagar. Vi har provat de vanliga marknadsföringssätten: skyltar, information på vår webbplats, FB med mera. Men nu har vi genom Regionbibliotekets meröppetprojekt fått möjlighet att prova något helt nytt och spännande, nämligen reklamfilm vid kassorna i den lokala matvarubutiken, dit en väldigt stor del av kommuninvånarna regelbundet går. Så från och med denna vecka kan man se Mullsjö kommunbiblioteks 7.5 sek of fame åtminstone 70 gånger per dag! Går att se på <http://qcard.adinq.se/?i=1445352492>. Sedan återstår noggrann uppföljning för att se effekten av det hela.*”. Biblioteket har följt upp detta genom att fråga besökare när de registrerar sig för meröppet var de fått/sett information om detta. Ingen har då nämnt reklamen. Möjliga förklaringar till detta kan vara att just de som sett den inte blivit tillfrågade, att många scannar sina varor själva och därför inte står i kassakön, eller att det på en liten ort sällan blir särskilt långa köer och då kan man gå många gånger utan att pricka in just biblioteksreklamen. Som med mycket annan marknadsföring är det svårt att säkert säga effekten av reklamfilm. De är glada att vi fick chansen att testa, hoppas och tror att det i alla fall haft någon effekt, men kommer inte att fortsätta när abonnemangstiden gått ut.

Gnosjö har även lämnat ut foldrar med meröppetinformation till *lokala politiker* som ska ta med dem till sina träffar med allmänheten och där nämnt meröppet som en framåtsyftande satsning.

Att ha *utställningar* i lokalen kan också locka besökare som kanske vanligtvis inte besöker biblioteket och då man nu kan komma in på helger kan det vara en möjlighet, det är en erfarenhet Bankeryd gjort. Mullsjö har upplåtit lokalen under meröppetid till en bokrelease som även det drar besökare. I Gnosjö bibliotek finns ett utställningsrum men det är inte öppet under meröppetid. Detta beroende på att även professionella konstnärer ställer ut där och deras verk kräver en annan typ av försäkringsskydd.

Att *informera om biblioteket* på platser där besökarna eller snarare där ännu-inte-besökarna befinner sig är en strategi som kanske inte känns helt naturlig för många av oss bibliotekarier. I projektet blev detta dock en aktivitet som många av deltagarna har gjort och som i mycket har upplevts positiv. Kanske framför allt för att man har sett hur många det går att nå på ganska kort tid och hur många som faktiskt inte vet om meröppet eller vad det innebär. Bankeryd skrev på bloggen om sin aktion; ”*En kväll och en förmiddag under vecka 3 meröppnade vi biblioteket och drog ut i samhället för att prata bibliotek och meröppet. Vi besökte lokala handlare, större företag, secondhandbutiken, Nordic Wellness och Ica. På secondhand och Ica hade vi tillfälle att direkt möta människor som vi kunde ge vår flyer till och berätta om vårt nya*

bibliotek med meröppetfunktion. Hos företag, gym och handlare blev det mer ett överlämnande av affisch och flyers som skulle placeras ut på lämpligt ställe i lokalerna. Erfarenheten av dessa punktinsatser säger oss att vara på ställen där många rör sig så vi får den direkta kontakten med människor. Bara en kort stund på Ica en vanlig vardagkväll gav många bra möten och samtal kring vårt bibliotek. Där och på Coop borde vi göra fler punktinsatser framöver. Lätt att göra då vi är så fysiskt nära varandra. (...) Människor vi mötte var i stort sett bara vänliga och positiva, Många, men inte alla, visste att det fanns ett nytt bibliotek men hade inte besökt det. Meröppetfunktionen blir ofta kommenterad med "men hur ska det gå/funkera" "försvinner inte saker" etc. Men jag tror samtidigt att det väcker en del nyfikenhet och kanske tar någon därför steget över tröskeln och tittar in en dag. Vad informationen ut till företagen ger är svårt att säga. Många som jobbar där är inte lokala Bankerydsbor men vi informerade den vi pratade med tanken kring detta med ett bibliotek i kommunen fast i olika lokaler, låna/lämna var du vill. Och någon gång stötte vi på Mullsjöbor och kunde då ta tillfället i akt att tipsa om vår grannkommuns fina meröppna bibliotek. Dagarna efter hade vi också några nya låntagare som önskade meröppetfunktion på sina kort eftersom de hade försökt ta sig in när vi var ute på stan. En bra sidoeffekt men tror kanske inte den ska prövas i någon större skala."

Mullsjö beskrev sina besök på bloggen; Två förmiddagar förra veckan hade vi obemannat i biblioteket för att få tid att gå ut och prata om meröppet. Likt kollegorna i Bankeryd besökte vi ICA, Coop, gym, fritidsgård (där även PRO har aktiviteter), Landhs konditori, Kyrkans Hus (där t.ex. många hantverkare fikar), PMU Second Hand, innebandyhallen, simhallen, vårdcentralen m.fl. Vi besökte också skola och förskola i Sandhem, den andra tätorten i vår lilla kommun. Vi mötte positiva reaktioner, fick dela ut flyers på de flesta ställen och sätta upp affischer på alla ställen utom gymmet. En intressant reaktion fick jag från en mycket nöjd meröppet-användare, som INTE tyckte om att jag satte upp en affisch i vänthallen vid järnvägsstationen. "Vi vill inte att biblioteket som är så lugnt & skönt ska bli en värmestuga för dom där..." Vi fick anledning att diskutera för vem meröppet är till, vilka regler vi har, inklusive möjligheten att stänga ute dem som eventuellt missköter sig." och säger även "Stängningen" gav i sig anledning att i efterhand diskutera meröppet med ett antal användare och få dem att inse mervärdet. Vi upptäckte också att det som tidigare upplevts som ett problem, nämligen att besökarna krävde svar av våra kollegor på kommunens InfoCenter, inte var så besvärande. Vi tror att besökarna lär sig efter hand, men att det tar tid och kräver tålamod. Vi har idag också talat med kommunutvecklaren och VD:n för Mullsjö Utveckling AB för att försöka nå både föreningsliv och näringsliv med information om de möjligheter meröppet bibliotek ger. Folkhögskolan står näst i tur att få ett besök."

Gnosjö bibliotek valde att inte stänga för att gå ut och informera, men personalen har istället gjort detta vid andra tillfällen på den så kallade inre arbetstiden. Till exempel delade bibliotekspersonalen ut foldrar till de som skulle handla på ICA och Konsum. I alla sammanhang där bibliotekspersonalen varit och pratat böcker och bibliotekets tjänster har man även nämnt meröppet t ex när det var café för föräldralediga och daglediga på en av orterna i kommunen. De största företagen i kommunen har kontaktats och sedan man fått positiv respons från dem, besöktes de och chefen fick information om meröppet och affischer och foldrar delades ut. Att stanna produktionen

för att prata med medarbetarna var dock inte möjligt. Besöken och det mottagande man fick upplevdes positivt.

Hur projektbibliotekens aktiviteter fallit ut i form av ökat besöksantal går inte att mäta statistiskt och marknadsföringsåtgärder kan ge resultat även på längre sikt. Projektbiblioteken frågade dock under en period personer som anmälde intresse för att bli meröppetlåntagare var de hade fått information om meröppet. Utfallet av de förfrågningar man gjort i Bankeryd och Gnosjö visar att mun-till-munmetoden varit oslagbar och de allra flesta har hört från någon bekant eller granne om det meröppna biblioteket. Andra kanaler som nämnts var att de sett affischer eller läst det i tidningen. Mullsjö upplever att intresset och frågorna kring meröppet ökar. Några säger att de sett affischerna, andra att grannen har berättat om hur bra meröppet är, ytterligare några har sett människor inne på biblioteket när det är stängt och undrar hur det är möjligt. Sakta, men säkert tycker projektbiblioteken att det känns som om information och marknadsföring ger resultat och kommer att fortsätta med aktiviteter även i framtiden. Gnosjö ser det som viktigt att fortsätta marknadsföringen av biblioteket och meröppet på några av de sätt som gjorts i projektet t ex genom att gå ut en dag varje termin och informera om biblioteket på oväntade ställen.

Under projektet väcktes en hel del idéer som av olika anledningar inte hunnit genomföras. Marknadsföringsidéer som kommit upp och som inte hunnit förverkligas är bland annat;

- Hitta ambassadörer för meröppet som ev. kan få någon slags VIP-status eller några förmåner.
- Ett utökat samarbete med kommunens andra verksamheter som fritidsverksamhet, bad etc. och synas där.
- Att identifiera och finnas på plats vid evenemang där föräldrar deltar och kunna informera om läsning och meröppets möjligheter att besöka biblioteket med sina barn på kvällar och helger.
- Gnosjö planerar att tillsammans med idrottsanläggningen Töllstorpshallen (med vilka de delar inloggningssystem) göra en eventkväll på något sätt. Gemensam föreläsning, presentera böcker, att finnas på plats för att presentera det meröppna biblioteket och utfärda lånekort, är på förslag.
- Att komma med information via e-postlistor, dels till låntagare som vill ha information, men även kanske till nya potentiella meröppetanvändare via hyresgästföreningars e-postlistor eller liknande (om det är lagligt).
- Att utveckla samarbeten med lokala näringslivet och föreningslivet för att ha gemensamma kampanjer, aktiviteter eller ha utbyten i form av erbjudanden eller liknande.
- Mullsjö planerar att ha en enkel enkätundersökning i anslutning till en mataffär. Pensionärer eller andra kan genomföra en kort enkät kring biblioteket för att fånga upp intresse från människor som ännu inte är biblioteksbesökare och att informera om meröppet.

3.6.2 Stimulera aktivitet under meröppettiden

Att se hur vi kan få den meröppna tiden att börja användas och utvecklas var ett av målen med projektet. Våra bibliotekslokaler är för det mesta stängda trots att de ofta är den enda kulturinstitutionen på orten visar rapporten *Öppettider 2016* från KB. Jönköpings län har i medeltal 24 öppettimmar per folkbibliotek. Det innebär att chansen att då få tillgång till biblioteket är inte så stor under veckan då många är på arbetet. Dessutom har endast 11 % av biblioteken i landet öppet på helgen (inklusive de meröppna) vilket innebär att inte heller då finns möjlighet för många att besöka sitt bibliotek, till exempel föräldrar och barn tillsammans (KB, 2016). I och med att meröppet införs kan tillgängligheten öka, lokalerna nyttjas och verksamheter ske även om det inte finns resurser att bemanna fler timmar. Lokalerna är en stor kostnad och att då ha dem öppna större delen av dygnet för att användas av dem de betalats av känns naturligt. Det har varit en utgångspunkt för vårt arbete och förmedlingen av meröppet som koncept hos projektbiblioteken. Detta är också ett led i att lämna över biblioteket mer till besökaren, det är inte bibliotekariens bibliotek utan besökarens. De har nu fått ett *förtroende* att använda lokalen utan överinseende av bibliotekarien och vi har upplevt att de tar detta förtroende på största allvar. Vi pratar vid varje nyregistrering om möjligheterna som låntagaren har att använda rummet.

Som alternativ till att lägga ned filialer kan meröppet bli en möjlighet att få en levande mötesplats i närsamhället med biblioteksverksamhet som kärna. Vi har ett uppdrag enligt bibliotekslagen att vara till för alla, verka för det demokratiska samhällets utveckling, men även främja intresset för bildning och kulturell verksamhet. I och med att vi inför meröppet blir vi mer tillgängliga för alla. Men för att bli en samlingsplats och skapa ett offentligt rum som medborgarna upplever är deras krävs att vi som bibliotek skapar förutsättningar för detta. Idag sker det mycket aktiviteter av olika slag på biblioteken, men våra resurser, både ekonomiskt och personellt är begränsade. Meröppet kan bli en möjlighet att låta andra bidra till och bli delaktiga i verksamheten där vi kan stötta och uppmuntra initiativ, men inte behöver vara närvarande under själva utförandet. Det kan handla om föreläsningar, språkcaféer, möten, bokcirklar eller andra aktiviteter. I det att vi bjuder in, uppmuntrar och stöttar verksamheter under den meröppna tiden skapar vi en aktivitet i biblioteksrummet som kan ge positiva effekter; det kan generera en ökad känsla av lokal tillhörighet och överlåtande av biblioteket. När människor befinner sig i lokalen på udda tider signalerar det att den används och lockar fler att komma in. Människor som besöker arrangemang av lokala föreningar kanske är nya potentiella biblioteksbesökare. De som använder lokalen för sina verksamheter eller besöker den under meröppettid kan få en känsla av att lokalen faktiskt tillhör dem. Att uppmuntra till användning av våra lokaler bidrar alltså till ett uppfyllande av bibliotekslagen. I projektet har vi försökt arbeta aktivt med att identifiera olika aktörer på orterna och börja skapa nätverk.

Bankeryd

Här började bibliotekspersonalen med att identifiera närområdet. Detta för att få en bild av hur samhället ser ut och vilka aktörer som verkar där. Att göra en omvärldsanalys är ett grepp som Garaget i Malmö använder sig av regelbundet, både lokalt och globalt för att anpassa verksamheten efter de behov och trender som finns. En omvärldsbevakning kan vara lokal och begränsad i tid, men även större och omfatta trender i samhället och i

biblioteksvärlden. Att på något sätt regelbundet identifiera hur omgivningen kring biblioteket ser ut och hur omvärlden påverkar är något som kan gynna våra verksamheter.

I Bankeryd föll det sig så att det under hösten startade ett Kommundelsutvecklingsprojekt. Det innebar att kommunens alla föreningar inbjöds till möten för att samarbeta kring en plan för att utveckla orten. Det blev en bra plattform för att knyta kontakter och träffas ansikte mot ansikte. Det ledde också till att ett par idéer och uppslag för samarbete kom till. Ett möte förlades på Bankeryds bibliotek under meröppetid och biblioteket kunde informera om meröppet och visa på möjligheterna för möten och användande av lokalen för föreningar. Som liten ort kan man fundera över vilka sammanhang eller sammanslutningar det finns där föreningar eller frivilliga samlas. Det kan vara enskilda sammankomster eller regelbundna nätverk. Som en ingång till att bli en större del i lokalsamhället och aktivt söka samarbeten med föreningslivet för att utveckla och stimulera sin meröppna tid är det en fråga att fundera över.

Under våren har Bankeryds bibliotek även gjort ett e-postutskick till ett urval av föreningar som man kunde tänka sig hade intresse av att samarbeta. I e-posten presenterades meröppet som koncept och föreningarna erbjöds att komma och presentera sin verksamhet på kvällstid och informerades om att biblioteket kunde hjälpa till att sprida information om det. Fotoklubben och Naturskyddsföreningen nappade på detta och kommer under hösten att hålla i föreläsningar. Det finns även kontakter med låntagare som visat intresse för att ordna evenemang på kvällstid på eget bevåg kring hantverk och friskvård. Under projektets gång har stickcafé och en privat bokcirkel startats upp. Enligt dem verkar det fungera bra och de blir inte störda trots att det är fler besökare i lokalen. Till hösten planeras deltagande i friskvårdsvecka där föreläsare kommer att använda bibliotekets lokaler och de får en chans att knyta aktuell litteratur till föreläsningarna.

Mullsjö

Lokala Folkbildningsrådet i Mullsjö är ett nätverk mellan studieförbund, folkhögskolor och bibliotek, där Mullsjö bibliotek är aktivt. Dessa samlas ett par gånger om året via Jönköpings läns bildningsförbund för information och kunskapsdelning. På höstens möte med fokus på läsfrämjande deltog bl.a. Anngerd, Erica, Katinka. I bloggen berättar Anngerd: *I eftermiddags var jag på en träff som Jönköpings läns bildningsförbund (JLBF) kallat till. Att nätverka och samverka är alltid bra tänkte jag, och åkte dit. Framför allt handlar det om ett antal studieförbund och folkhögskolor som samverkar i olika folkbildningsråd, på lokal, regional och nationell nivå. Denna gång var även biblioteken inbjudna. Som Katinka tog upp har vi på biblioteken och dessa aktörer i hög grad samma tre ben att stå på: kultur/litteratur – bildning – demokrati, och vi har allt att vinna på att samverka. I Mullsjö har biblioteket redan inbjudits till träffar med det lokala folkbildningsrådet (LFR) och jag vill uppmuntra er som ännu inte träffat era lokala folkbildningsråd att göra det så snart tillfälle ges. Denna samverkan handlar bland annat om att vi informerar varandra om vad vi gör i våra olika verksamheter, försöker hitta former som lämpar sig för samarbete, delar kunskap och hjälps åt att lyfta aktuella frågor. Jag tänker att vi också behöver lyfta fram det meröppna biblioteket som den mötesplats det är, som en tillgång exempelvis för studieförbund som*

inte har egna lokaler på en viss ort.” Dessa folkbildningsråd kan bli viktiga mötesplatser med lokala krafter. De lokala bildningsförbunden är dock i många fall inte så medvetna om biblioteken och dess möjligheter som mötesplatser och som samarbetspartners i det lokala samhället. Här har vi en potential att använda oss av i framtiden. Det kan även finnas andra lokala sammanslutningar eller samlingspunkter för föreningar där biblioteken kan synas eller delta.

Mullsjö fick under projektiden avslag på användandet av en intilliggande lokal som hade kunnat utvecklas för aktiviteter under meröppettid. Detta innebär att större arrangemang är svåra att genomföra. Det finns dock ett litet bord att samlas kring i det inre av biblioteket och efter Petra Trobäck's besök finns förslag på att möblera om något för att kunna ha ett större, eventuellt hopfällbart bord. Under projektiden har de skapat ett samarbete med ABF och har hittills haft pysselträffar som ABF ordnat och som fallit väl ut och ett samarbete fortsätter till hösten. SPF började i mars ha en av sina bokcirklar i bibliotekets lokaler en fredag eftermiddag i månaden (man börjar under bemannad öppetid, men slutar på meröppettid).

Gnosjö

Gnosjö identifierade ett sammanhang där föreningar på orten träffas. Det sker under en Föreningsdag och där kommer biblioteket att delta vid nästa tillfälle och informera om biblioteket och möjligheterna med meröppet. I anslutning till biblioteket finns en stor lokal, Månsidan. Månsidan användes redan före meröppet utanför bibliotekets bemannade öppetider genom att en nyckel delades ut. När vi i projektet pratade om hur Månsidan kunde användas vid meröppet kom det fram idéer om att fundera kring hur biblioteket skulle kunna användas i anslutning till träffar och evenemang. Nu när biblioteket är meröppet kommer de besökande till Månsidan att passera genom själva bibliotekslokalen på väg dit och då finns möjligheter att skylta i lokalen utifrån de intressen man kan tänka att den gästande föreningen kan ha glädje eller nytta av. Till exempel trädgårdsböcker under ett författarbesök som ordnades av biblioteket tillsammans med den lokala trädgårdsföreningen.

Aktiviteter utanför bibliotekslokalens bemannade öppetider under meröppettid i Månsidan som inte anordnas av biblioteket är exempelvis föreningsmöten, Konstförening som kommer och målar, en politisk grupp som har möten, anhörigsamordnare träffas och HSB har möten, konserter med musikskolan med mera. Månsidan är relativt mycket uthyrd, lokala föreningar hyr Månsidan gratis. Språkcaféet kan dock vem som helst komma till liksom den bokcirkel som biblioteket startat tillsammans med Folkuniversitetet. Likaså har ibland de som lånat månsidan valt att hellre sitta i biblioteket eftersom det upplevts som trevligare. Just språkcaféet har verkligen uppskattat meröppet eftersom de nu fått tillgång till hela biblioteket och inte bara tidningsrummet som tidigare. En annan effekt av meröppet eller snarare självbetjäningen är att biblioteket inte har samma behov av dubbelbemanning som de tidigare haft på måndagar. Detta har gett möjlighet att kunna använda tiden på måndagar till exempelvis hyllstädning, röra sig bland hyllor och där möta besökare samt gallra. Det innebär även att den tidigare nämnda bokcirkeln då kunde startas. I förlängningen skulle denna tid kunna användas till att ytterligare stimulera aktiviteter under meröppet.

3.6.3 Arbetsätt

I en tidigare rapport (Johansson, Lindberg & Rivano Eckerdal, 2011) diskuteras hur vi som bibliotekarier bör anpassa oss till den förändrade arbetssituationen. I och med att besökarna nu sköter en hel del av de enklare sysslorna själva måste vi utforma nya strategier för att vår profession ska bli ”unik, relevant och framåtsträvande” (s. 19). De menar att vår kompetens ligger i de bakomliggande strukturer som besökarna inte uppfattar, men utan vilka biblioteket inte skulle fungera. I meröppna bibliotek ligger bland annat en utmaning i att förmedla information till besökaren utan att vi är på plats. Detta har vi tagit fasta på i projektet och utforskat i samarbete med Petra Trobäck. Det arbetet utvecklas i kapitel 3.7.

Ett förändrat arbetsätt är ett begrepp vi diskuterat under projektets gång. Det är inte helt lätt att entydigt definiera och kan ses ur olika perspektiv. Vi har pratat om att det kan finnas olika former av tid i arbetet; inre tid, yttre tid och uppsökande tid. Benämningarna på dessa är inte självklara. Vi förde en diskussion kring inre tid. Ett förslag är att i stället kalla det administrativ tid för att förtydliga vad vi gör. Denna diskussion återfinns under rubriken *Arbetet i lokalen*. Den rubriken innehåller också arbetet med den yttre tiden, alltså tiden på plats i biblioteket. Den handlar om vad vi gör och hur vi möter besökarna. Den uppsökande tiden, slutligen, handlar om arbetet utanför bibliotekslokalen. Kan meröppet hjälpa till i det arbetet? Det diskuteras under rubriken *Att använda meröppet som stängning*.

3.6.3.1 Öppettider och besökare

Meröppet ger oss möjligheter att se när besökarna kommer och vilka som kommer. Under våren har vi tittat närmare på besöksstatistiken från de tre biblioteken men där kommer att finnas mycket mer att utforska i framtiden. Genom inloggningarna kan vi få en uppfattning om när besökarna är på plats och vi kan få en liten aning om vad de gör. En fråga som har diskuterats under projektet är dock om man bara kan utgå från besöksstatistiken utan vidare reflektion. Vad vill de besökare som använder sig av meröppet? Skulle de vilja ha hjälp, men har inte möjlighet att komma på bemannade tider eller tycker de det är skönt att klara sig själva i lugn och ro. Kanske tycker de till och med att det är bra ibland att få botanisera och låna utan personalens överinseende? Detta är något bland annat Bankeryd kommer att titta på inom en nära framtid.

Erica mailade och frågade andra bibliotek i landet som haft meröppet ett tag hur de hade gjort med öppettiderna. Det kom inte in så många svar och det hade i stort sett heller inte skett några förändringar utifrån besöksmönstren. Dock nämnde ett bibliotek att de önskar göra förändringar inom en nära framtid och ett annat bibliotek att de stängt en kväll i veckan nu när de märkt att de som tidigare skyndat sig för att komma innan kl 19 nu väntade till efter 19. Samma bibliotek hade noterat att de hade flest besök på söndagar, även om det inte verkade bli aktuellt att få bemanna då. Sedan tidigare hade jag fått svar från Veberöd och Kristina Vince att de hade utgått från de besök de har och stängt en kväll kl 17 i stället för 19. I stället har de öppet ytterligare en förmiddag eftersom de tidigare öppnat kl 13 en dag i veckan. Nu har de alltså öppet från kl 10 alla dagar.

Hur många meröppetbesökare har de olika biblioteken av totala antalet potentiella låntagare. När är besökarna där? Vilka är det? Hur stämmer antal besökare med antal dragningar av meröppetkortet? Har något bibliotek ändrat sina öppettider utifrån statistiken?

Mullsjö

Antal meröppetlåntagare var i april 2016 (efter knappt 1 år) ca 310 stycken av ca 1290 potentiella meröppetanvändare (alltså över 18 år och aktiva låntagare). Det innebär ca 24 %.

Man har jämfört antal besökare i besöksräknaren med antal meröppetinloggningar under en period; *"I Mullsjö har vi under knappt två veckor jämfört antalet besökare från besöksräknaren med antalet besökare från meröppetloggen. Under vardagskvällarna är det oftast 1 till 1, det vill säga enstaka besökare som inte tar fler personer med sig in. De flesta kommer ganska snart efter stängning och är välkända stammisar. På helgerna kan vi däremot se att besöksräknaren visar fler än meröppetloggen, vilket vi tolkar som att familjer då kommer tillsammans till biblioteket. I sommar kommer vi under sex veckor att ha något färre (-3.5h) bemannade öppettimmar än vanligt, vilket vi med erfarenheterna från meröppet nu tror kommer att fungera bra. (april)"*

I Mullsjö där man kunde se kön och ålder på besökarna visade sig den vanligaste besökaren vara en medelålders man. Det var ett kanske något oväntat resultat. Kanske kan bero på att många av meröppetbesökarna är tidningsläsare och att många av dem är just medelålders män.

Mullsjö har inte förändrat sina bemannade öppettider, men kommer under sju veckor i sommar att testa något mindre bemanning: de tar bort den öppna torsdagskvällen och stänger samtidigt som kommunens Infocenter, 16:30 i stället för 17:00 måndag till torsdag och 16:00 fredag. De fortsätter att öppna klockan 10 som tidigare. De kommer sedan att utvärdera och fundera kring hur de bäst ska bemanna biblioteket för att möta besökarnas behov framöver.

Bankeryd

Antal meröppetlåntagare var i slutet av maj 2016 (efter ca 9 månader) 752 stycken av 3110 potentiella meröppetanvändare (låntagare över 18 år, bosatta i Bankeryd). Det innebär ca 24 %. Det ska dock sägas att meröppetlåntagare kan vara bosatta på andra postorter i kommunen, vilket kan ge en viss snedfördelning i procenttalet.

Åsa beskriver lite på bloggen om hur siffrorna blivit: *"Vi här i Bankeryd har aktivt tittat på hur många som besökt oss under påskhelgen. Resultatet blev: Meröppetinloggningar 97. Besök 250. Lån 369. Siffror som förmedlar att meröppet är etablerat i Bankeryd."*

"Söndagar verkar vara en populär biblioteksbesökardag här i Bankeryd efter vad vi kan se när vi nu tittat på lite statistik för de olika dagarna i veckan och hur många som loggar i på meröppet. Söndagsstapeln är högre än andra, ca 230 inloggningar sedan i september vilket tyder på att biblioteket besöks flitigt under helgen. Därefter följer fredagar som mest populära meröppetdag följt av lördag. Kurvorna som Erica tagit

fram för de veckor som meröppet varit igång sedan i höstas visar stegrande användning varje veckodag. Helt naturligt eftersom allt fler meröppetlåntagare blir registrerade under veckorna som går.(...)" Detta visar att det kan vara en bra idé att titta även på besöksräknaren under en period för att jämföra besökare under meröppettid med inloggningarna. Det ger en bättre bild av hur många som faktiskt besöker biblioteket.

Bankeryds bibliotek tittade på siffrorna för meröppetinloggningar i anslutning till de öppettider som är aktuella. Det visade sig att det är en hel del inloggningar i anslutning till stängning på fredag eftermiddag då biblioteket stänger kl 16. Många är också kvar i lokalen runt denna tid och syns inte i statistiken. Därför lutar det åt att biblioteket kommer att ha öppet ytterligare en timme till kl 17. På lördagen som nu har öppet kl 10-13 visar erfarenheter att det är få besökare mellan kl. 10-11 och att det är ett flertal inloggningar i anslutning till stängning. Därför kommer de nya tiderna troligen bli 11-14. Söndagar är som sagt en välbesökt dag, men i nuläget kommer den inte att kunna bemannas på grund av att det är för få personal för detta.

Gnosjö

Antal meröppetlåntagare var i slutet av maj 2016 (efter 7 månader med meröppet) 290 stycken. I Hela Gnosjö kommun fanns vid årsskiftet 2015/16, 2 219 aktiva låntagare. Av dessa är 1269 vuxna aktiva låntagare och tillhör cirkulationsställe Gnosjö, dvs det bibliotek där det är meröppet. Detta gör att det går att göra ett antagande om att minst 23% av de aktiva låntagarna i Gnosjö tätort har ett meröppetkort. Detta med reservation för att det finns utskrivna meröppet kort till låntagare som tillhör kategorin arbetskort t ex personal på boende för ensamkommande barn. Dessa meröppetkort har inte räknats bort från antalet utskrivna meröppet kort däremot ingår dessa låntagare inte i statistiken över antalet aktiva låntagare i cirkulationsstället Gnosjö.

Eftersom Gnosjö biblioteks passersystem för meröppet inte har en direkt koppling till biblioteksdatasystemet krävs ett ganska omfattande arbete för att få fram statistik vilket biblioteket ännu inte fullt ut arbetat fram rutiner för.

Bibliotekschefen Åsa Ekblad har märkt att flera barnfamiljer med meröppetkort stannar kvar en stund efter det att personalen går hem kl 16 på fredag eftermiddagar. Särskilt när det är lite tristare väder under hösten! Likaså är det ofta folk i biblioteket på morgonen från klockan 8, främst då tidningsläsare.

Totala antalet inpassager för meröppet nov 2015 till och med maj 2016 var 1882.

Den månad som hade mest passager är april med 363 passager.

Det är inte aktuellt med några förändringar av bibliotekets bemannade tider i dagsläget. Biblioteket upplever att de har generösa bemannade öppettider under veckorna i förhållande till personalstyrkan. En djupare undersökning av besöksfrekvensen behöver då göras efter ett år av meröppet-drift. En undersökning skulle då förmodligen främst handla om att utöka öppettiden på fredagar och öppet på lördagar. Detta förutsätter dock en större förändring av öppettiderna för alla tre bibliotek i kommunen.

Tidningsläsarna som sitter i bibliotekets tidskriftsrum med ingång mot Storgatan har gjort biblioteket uppmärksamma på ytterligare en fråga. Ingången från Storgatan är läst fram till klockan 10 då de bemannade öppettiderna startar. Tidningsläsarna har

då påpekat att biblioteket borde öppna den dörren kl 9 för allmänheten eftersom det ofta står folk utanför den ingången och "rycker i dörren". Biblioteket har tagit till sig synpunkterna. Men beroende på schemaläggning är det i dagsläget svårt att ha biblioteket bemannat från klockan 9, däremot öppnar ofta personalen dörren tidigare än kl 10 om de ändå är i huset.

3.6.3.2 Använda meröppet för "stängning"

Att använda meröppet för att förskjuta öppettider eller ha biblioteket obemannat är ett område som är känsligt. Det finns en potential i att inte vara så låsta till rummet utan kunna arbeta mer utåtriktat i samhället eller att samtliga i personalen ska kunna åka på möten och utbildningar. Det finns dock en risk att det blir en resursbesparing om man inte tar in vikarier eller börjar använda meröppet för vidlyftigt. Vi har fört en hel del diskussioner kring detta i projektet. I en artikel i Biblioteksbladet (nr 8, 2015) tog Per Hjalmarsson upp farorna med meröppet. Han menar att "Införandet av meröppna bibliotek ställer frågan om biblioteksprofessionen och folkbibliotekens roll i samhället på sin spets eftersom huvudmålet med meröppet ju är att rationalisera verksamheten genom att minska behovet av personal." Jag, Erica, tror att det finns olika uppfattningar om detta, men att huvudmålet skulle vara personalbesparing snarare än utökad service känns inte igen i de kommuner vi arbetat med detta projekt i. I Danmark har meröppet, som tidigare nämnts, setts som en personalbesparande åtgärd och om det börjar missbrukas kan det inträffa i Sverige också. Jag tror att det behövs en medvetenhet och en ständig diskussion kring målet med de meröppna biblioteken för att inte hamna i det diket. Att fokus är en utökad service och tillgänglighet. Inte en neddragning. Här har chefer en extra viktig roll att använda meröppet på ett strategiskt och medvetet sätt med service i fokus, inte besparingar.

Att ha meröppet under tider då det skulle vara bemannat är också något som väckt reaktioner hos låntagarna, men det verkar ha blivit färre negativa reaktioner allteftersom tiden gått. Det kan bero på att fler har kort och att de är vanare vid systemet. Samtliga projektbibliotek har dock varit nogga med att inte använda sig av meröppet i onödan.

För projektets skull valde vi dock att testa att "stänga" med meröppet för att se hur reaktionerna blev, men också för att möjliggöra en samlad insats bland personalen att ge sig ut i samhället för att medvetandegöra lokalbefolkningen om det nya som meröppet innebär. Bankeryd och Mullsjö bibliotek testade att använda meröppet under två halvdagar. Detta hade två syften. Det ena var att marknadsföra det nya meröppna biblioteket på ställen där informationen kanske tidigare inte nått ut. De aktiviteterna beskrevs närmare i kapitlet marknadsföring, men vissa delar berörs även här. Det andra var att testa att använda meröppet för att göra en utåtriktad verksamhet (som i andra fall skulle kunna vara läsfrämjande) och se hur besökarna reagerade på att biblioteket var "stängt" med meröppet vid en tid då det brukar vara öppet. Gnosjö bibliotek hade inte kommit igång tillräckligt med det meröppna biblioteket när vi genomförde denna aktivitet. Bibliotekschefen ansåg heller inte att det var rätt sätt att använda meröppet så snart efter invigningen. De har dock använt meröppet vid några tillfällen då biblioteket annars skulle haft helt stängt t. ex vid personalutbildning. Biblioteket får inte ta in vikarier i normalfallet. Biblioteket har inte fått några negativa reaktioner på detta, främst tack vare att de informerat om stängningen i god tid via olika kanaler och även muntligt

talat om för trogna besökare att det skulle vara stängt. I samband med detta informerades besökarna att det kunde vara bra att skaffa ett meröppet kort om de inte redan gjort det. Marknadsföringsaktiviteterna genomfördes istället under personalens inre tid.

Mullsjö

I Mullsjö kommunbibliotek ligger kontoren lite avskilt från bibliotekslokalen och de två i personalen har schemalagd administrativ tid respektive tid ute i biblioteket, jämnt fördelat ca 50/50. Oftast bemannas biblioteket av endast en personal, men vid besökstoppar finns båda på plats ute i biblioteket.

Sedan den senaste ombyggnationen 2012 finns en självservicemaskin och en liten disk strax innanför entrén, där man står upp och lätt kan fånga upp frågor och följa med besökare. Kanske man därför redan kände igen sig i sättet att arbeta; besökarna var till stor del redan vana att sköta enkla rutinärenden på egen hand. Meröppet har blivit en utvidgning av detta och personalen har fått anledning att intensifiera arbetet med att få besökarna bekväma med att använda självservicemaskinen, vilket i sin tur ger ännu större möjlighet att röra sig i lokalen och aktivt möta besökares olika frågor.

Så här beskrev Anngerd sina upplevelser: *”Två förmiddagar förra veckan hade vi obemannat i biblioteket för att få tid att gå ut och prata om meröppet. Likt kollegorna i Bankeryd besökte vi ICA, Coop, gym, fritidsgård (där även PRO har aktiviteter), Landhs konditori, Kyrkans Hus (där t.ex. många hantverkare fikar), PMU Second Hand, innebandyhallen, simhallen, vårdcentralen m.fl. Vi besökte också skola och förskola i Sandhem, den andra tätorten i vår lilla kommun. Vi mötte positiva reaktioner, fick dela ut flyers på de flesta ställen och sätta upp affischer på alla ställen utom gymmet. En intressant reaktion fick jag från en mycket nöjd meröppet-användare, som INTE tyckte om att jag satte upp en affisch i vänthallen vid järnvägsstationen. ”Vi vill inte att biblioteket som är så lugnt & skönt ska bli en värmestuga för dom där...” Vi fick anledning att diskutera för vem meröppet är till, vilka regler vi har, inklusive möjligheten att stänga ute dem som eventuellt missköter sig.(...)” Mullsjö har även stängt vid andra tillfällen senare under projektet och beskriver det så här: ”Vi har vid några tillfällen använt meröppet som ”stängning” en för- eller eftermiddag för att avsätta tid för annat och vi upplever en allt större förståelse för detta från våra besökare. Våra kollegor på kommunens Infocenter alldeles intill får inte längre så många frågor gällande biblioteksärenden, utan besökarna vet hur de ska göra, alternativt återkommer senare. Vi har också fått höra berättelser om hur besökarna hjälper varandra när vi inte finns på plats, vilket är intressant att notera. Vår frånvaro ökar interaktionen mellan besökarna.”*

Bankeryd

Bankeryds bibliotek hade meröppet under Tvinningmötet i oktober; *” Idag testade Bankeryds bibliotek att ha meröppet till kl 11 under vårt möte och det verkade funka bra. De besökare som kom in skötte sig själva och verkade inte besvärade över att ett möte pågick i lokalen. De hade annonserat tydligt och i god tid på hemsida och i lokalen, så det var väl förberett.”*

Som en planerad aktivitet stängde biblioteket två halvdagar i januari; *”En kväll och en förmiddag under vecka 3 meröppnade vi biblioteket och drog ut i samhället för att prata bibliotek och meröppet. Vi besökte lokala handlare, större företag, secondhandbutiken, Nordic Wellness och Ica. På secondhand och Ica hade vi tillfälle att direkt möta människor som vi kunde ge vår flyer till och berätta om vårt nya bibliotek med meröppetfunktion. Hos företag, gym och handlare blev det mer ett överlämnande av affisch och flyers som skulle placeras ut på lämpligt ställe i lokalerna. Erfarenheten av dessa punktinsatser säger oss att vara på ställen där många rör sig så vi får den direkta kontakten med människor(...) Människor vi mötte var i stort sett bara vänliga och positiva, Många, men inte alla, visste att det fanns ett nytt bibliotek men hade inte besökt det. Meröppetfunktionen blir ofta kommenterad med ”men hur ska det gå/ fungera” ”försvinner inte saker” etc. Men jag tror samtidigt att det väcker en del nyfikenhet och kanske tar någon därför steget över tröskeln och tittar in en dag. (...) Dagarna efter hade vi också några nya låntagare som önskade meröppetfunktion på sina kort eftersom de hade försökt ta sig in när vi var ute på stan. En bra sidoeffekt men tror kanske inte den ska prövas i någon större skala.” Bankeryd hade också tidigare erfarenheter av ”stänga” med meröppet: ”Fredagen 6 november höll Bankeryds bibliotek stängt och endast meröppet var i funktion. Vi har fått en del reaktioner från låntagare på detta. Några kom efteråt och registrerade sig då de insåg att detta var av nytta även vid tillfällena som detta, och inte bara utanför ordinarie öppettid. Bra! Men vi hade även reaktioner från låntagare som redan var meröppetanvändare och som befann sig i lokalen under den stängda dagen. Stora fönster gör att man lätt ser om det rör sig människor i lokalen och någon/några fick erfara att de blev ombedda att öppna för de som stod utanför och inte kom in. Detta kan man ju förstå blir en obekvämlig situation för meröppetlåntagaren. Ska hen reagera alls? Ska hen behöva gå ut och förklara att hen inte får släppa in andra? Kort sagt blir det en konstig situation för meröppetanvändaren och ger inte någon positiv upplevelse av meröppet i just den situationen. Detta är kanske sådant löser sig med tiden när fler och fler registrerar sig men det var en intressant, tyvärr negativ, aspekt som kom fram, men som vi kanske kan fundera vidare över hur vi ska resonera och informera kring.”*

Gnosjö

Josefine som arbetar en stor del av sin tjänst på filialen i Hillerstorp hade fått reaktioner på att de haft stängt oftare på filialerna nu när de är lite personal. Besökarna tyckte de kunde stänga huvudbiblioteket i stället eftersom det har meröppet. Detta funderar Åsa på att göra vilket skulle innebära ett förändrat arbetssätt mot tidigare praxis. I höst kommer filialen därför att öppna något tidigare med ordinarie öppettider medan huvudbiblioteket behåller sina sommartider en vecka längre eftersom det nu finns meröppet. Likaså behöver personalen under sommaren inte ha uppdelad arbetstid för att öppna tidningsrummet tidigare än de bemannade öppettiderna då tidningsläsarna numera har meröppetkort. Åsa betonar att de inte vill använda meröppet som ersättning för vikarie, men om det inte går att lösa på annat sätt är det en möjlighet för personal att kunna gå fortbildningar eller delta i arrangemang, vilket de tycker är positivt då de under våren har haft ont om personal eftersom en tjänst varit vakant.

Sammanfattningsvis verkar reaktionerna från låntagarna på de olika biblioteken vara blandade. Även erfarenheterna från Kävlinge visar dock att ett överdrivet användande av meröppet kan leda till irritation hos besökarna. En mer välvillig inställning verkar

dock vara vanligare nu senare i projektet vilket kan hänga ihop med att fler registrerat sig och känner sig bekväma med systemet. Att inte börja använda meröppet som en ersättning för vikarier i för många sammanhang är som sagt något vi i projektet diskuterat en del. Det ligger ett ansvar hos cheferna att se till att meröppet används på ett ansvarsfullt sätt så vi inte hamnar i en situation där det i praktiken blir en neddragning på verksamheten och de bemannade tiderna.

3.6.3.3 Arbetet i lokalen

Hur vi som bibliotekarier ska vara till hands och var vi ska befinna oss i bibliotekslokalen är något vi i projektet diskuterat och tankar som ”att det normala borde vara att vi vill vara ute bland låntagarna i stället för att se diskpasset som något betungande” har framförts av Ulf Moberg. Kanske kommer det att bli en skillnad i arbetssätt nu när vi inte är så låsta till disken längre? Det är inte helt okomplicerat. Det kan självklart vara bra och tryggt för låntagaren att det finns en fast punkt där man kan få hjälp, men de tidigare så stora lånediskarna kan vara en barriär mellan besökare och bibliotekarie. Den signalerar ett avstånd och försvårar möjligheten att lätt ta sig ut i lokalen för att hjälpa besökaren på plats. Mindre lånediskar är en del av utvecklingen på våra bibliotek, ett steg som togs redan innan projektet började.

I projektet har vi försökt utmana oss lite i hur vi arbetar på plats i biblioteket och möter besökarna. Bemötandet är självklart viktigt för alla bibliotekarier, inte endast de på meröppna bibliotek. Det är därför en av de frågor vi hoppas kunna arbeta vidare med under hösten.

Vi diskuterade som sagt under året mycket kring vad ett förändrat arbetssätt innebär. Det är en inte helt okomplicerad fråga med många ingångar. Att ge ett gott bemötande till besökarna gäller givetvis alla bibliotek, inte bara de meröppna. Det som är speciellt för meröppna bibliotek är dock att det som tidigare nämnts kan ge en större frihet att röra sig i lokalen då personalen inte är lika bunden till lånedisken för in- och utlån. Det vi kan utveckla är bland annat hur vi bemöter besökarna när vi väl är ute i lokalen.

I mars hade projektet en liten kick-start när det gäller denna fråga. Under det andra lärseminariet fick lyssna till Lennart Nordgård, chef för Systembolaget Atollen i Jönköping. Så här beskrevs hans föreläsning på bloggen: *”Systembolaget har under de senaste åren gjort en resa från stora diskar till små kassor och en personal som rör sig ute i butikerna. Detta är något som börjar hända även på bibliotek i och med självbetjäningssystemernas införande och särskilt i samband med att meröppet införs. Besökarna utbildas i att bli mer självgående och personalen behöver inte vara så låsta till disken.*

Systembolaget började för drygt sex år sedan ett medvetet utvecklingsarbete där kunden (eller gästen, som de kallar kunderna) alltid skulle känna sig välkommen, kunna lära sig något och kunna lita på att de säljer med ansvar. För att uppnå ”Det goda kundmötet” som förändringsmodellen kallades, lades centralt upp en treårsmodell. Första året utbildades cheferna, året därpå medarbetarna. Det tredje året blev det år resultatet av de utbildningar, workshops, möten och samtal som genomförts skulle implementeras. Målet var att gästerna skulle uppleva ett ”kundmöte utan motstycke”.

För att skapa ett sådant möte är ett centralt begrepp Proaktivitet. Det innebär i korthet att man bemöter besökaren aktivt. Det är viktigt att hälsa och ta ögonkontakt när en

besökare kommer in. Låt sedan besökaren gå och titta i lugn och ro, men var uppmärksam på om de behöver hjälp och möt dem igen för att se om de behöver hjälp med något. Besökaren ska känna sig viktig hela vägen. Håller man på med något i lokalen ska man ändå ha mötet med besökaren som främsta prioritet och vända sig om och möta den som kommer in. Detta är inga nyheter för oss som arbetar på bibliotek, men vi kan alltid bli mer medvetna om det. Ett sätt att arbeta med detta är att besöka butiker och medvetet fundera kring hur man blir bemött, om man upplever det positivt eller negativt och hur man kan ta dessa erfarenheter med sig in i sitt eget arbete. I projektet kommer vi denna sista period fram till den 20 maj att fokusera på arbetssätt på olika plan vilket jag tror vi kommer se en del av på bloggen. Vi kommer att titta på områden som; öppettider och besökare, att använda meröppet som ”stängning” samt se hur vi arbetar i lokalen.(...)”

Bankeryd

Efter föreläsningen med Lennart Nordgård tänkte personalen på att disken stod så att man lätt hamnade bakom skärmen och missade ögonkontakten med de som kom in och gick till självbetjäningssmaskinen. Nu har därför disken vridits och personalen upplever bättre ögonkontakt med besökarna. De tänker också mer på att vara i rörelse i bibliotekslokalen under dagen. Att man inte behöver plocka allt på morgonen. Dock är det viktigt vara uppmärksam när någon behöver hjälp och ha fokus på besökaren. En reflektion hos en av personalen var att göra bra avslut med varje besökare. Hon märkte att det var väldigt lätt att ta nästa besökare för snabbt för att vara effektiv, men att det då inte blev något bra avslut för den man höll på med. Att lyda Lennarts råd att följa besökaren hela vägen tills de är på väg ut har gett bättre bemötande.

Personalen i Bankeryd gick ut och observerade andra verksamheter, bland annat i några småbutiker, IKEA, samt Systembolaget för att observera hur de blev bemötta och hur man kunde dra nytta av det i den egna verksamheten. Detta följdes av en diskussion där det konstaterades att Systembolaget var duktiga på att cirkulera och känna av när man som besökare behövde få frågan om hjälp. I vissa små butiker var upplevelsen att man som besökare blev ”trängd” och kände sig iakttagen. Om det är få besökare på ett bibliotek kan kanske känslan bli densamma om personalen är för ”på”. Det gäller att hitta en avvägning och läsa besökaren. Det behöver inte vara fel att hålla på med något plock i bibliotekslokalen om man bara är uppmärksam på besökaren och bekräftar denne.

Personalen observerades även av Erica under två förmiddagar sen höst och tidig vår. Anledningen att den enheten valdes var att personalen har sina arbetsrum i direkt anslutning till lokalen och inte kan stänga om sig så lätt. En iakttagelse som gjordes var att de rörde sig mycket mellan kontor, informationsdisk och lokal. På ett så litet bibliotek är det inte alltid lätt att få stänga om sig för att arbeta färdigt med det man håller på med, vilket kan upplevas som stressande. En i personalen fick därför testa att ha ”administrativ tid” under några veckors tid, det vill säga en viss tid hon kunde sitta med stängd dörr och arbeta. Övrig tid är hon tillgänglig för besökarna. Detta föll ut positivt och hon upplever mindre stress. Tankar som dykt upp i diskussioner i styrgruppen kring detta är att vi kanske ska tänka mer tvärtom i verksamheten på bibliotek. Idag schemaläggs diskpass. Kanske ska synen på detta förändras och personalen tänka att det naturliga är att vi är ute i biblioteket och istället schemalägger den inre ”administrativa tiden”?

Mullsjö

Mullsjö beskrev lite hur de tänker kring arbetet i lokalen på bloggen *"Vi rör oss alltid mer eller mindre i lokalen, står mycket sällan inaktiva bakom disken och väntar. Det finns alltid böcker att sätta upp eller skyltning att fixa. Med några böcker i handen kan vi "följa" en besökare utan att det känns påträngande. Ute bland hyllorna blir det så ofta naturligt tillfälle att både ställa frågor och svara på frågor. Jag vill tro att vi har arbetat på det här sättet även förut, men tror också att vi blivit mer uppmärksamma på vårt beteende och bemötande nu. Föreläsningen om "det goda kundmötet" av Lennart Nordgård bär vi med oss som inspiration. Vid ett par tillfällen har jag som kund i butik försökt uppmärksamma bemötandet lite extra. Och visst gör det stor skillnad om och hur man blir sedd och uppmärksammad! Utmaningen för oss, tänker jag, ligger i att utveckla våra färdigheter att känna av hur varje person vill bli bemött. Alla ska känna sig sedda och välkomna, men bakom begreppet "alla" döljer sig en mängd helt olika individer."*

Gnosjö

I Gnosjö arbetar två assistenter mycket ute i bibliotekslokalen och nära låntagarna. Under tidig höst 2015 infördes självbetjäningssystemer och alla böcker fick en RFID-tag. I november 2015 infördes sedan meröppet. Bodil och Rigmor som är biblioteksassistenter upplever att det blivit väldigt stor skillnad under det dryga år som gått. Tidigare under sina diskpass var de ofta bakom en stor och lång och otymplig disk och hade två datorer. Alla besökare fick vända sig dit för att sköta alla ärenden och disken dubbelbemannades alltid på måndagar och även andra kvällar. Nu har disken tagits bort och ersatts med en mycket mindre disk som är lättare att höja och sänka vilket gör att man står upp och i princip kan följa med besökaren direkt när de behöver hjälp att hitta något i lokalen. Personalen upplever detta som en stor vinst! De uppfattar att de får andra typer av frågor nu t ex oftare frågor kring lämplig litteratur och de upplever även att de hinner diskutera detta med besökarna. Även besökarna verkar uppskatta att personalen nu har tid att slutföra deras frågor.

Reflektion från Åsa: Att införa meröppet var väl förankrat hos personalen. När det politiska beslutet om meröppet togs så ökades samtidigt öppettiderna på filialerna. Kanske fanns en tanke (eventuellt mest från politiskt håll) att personalen skulle bli friare och behöva bemanna huvudbiblioteket mindre och kunna vara mer på filialen. Så har det inte blivit. Arbetstiden för personalen på filialerna ändrades istället och de bemannade tiderna på huvudbiblioteket har ännu inte ändrats. Dock har ju självbetjäning och meröppet gjort personalen friare i lokalen och tagit bort dubbelbemanning i själva disken på måndagar. Däremot är det alltid två personer som jobbar i biblioteket då, vilket frigör tid för t ex start av bokklubb, tänkbara föräldramöten, möta besökare och hyllstäda. Just måndagar har av tradition varit en dag med många besökare i biblioteket. Likaså har schemat för bemanning kunnat ändras på övriga tider vilket gör att personalen dels får tydligare inre tider men samtidigt också att de arbetar oftare ensamma i lokalen.

I biblioteken i Gnosjö har man aktivt jobbat med bemötandet under många år och har arbetat fram ett positivt och proaktivt bemötande av besökaren där alla ska känna sig sedda av personalen. Föreläsningen med Systembolaget, menar Åsa kändes därför som

en bekräftelse på det de redan arbetar med är rätt väg att gå. Gnosjö har även aktivt arbetat med ”ett kort om dagen” det vill säga att försöka skriva ut ett meröppet kort om dagen.

3.6.4 Juridik

De juridiska frågorna när det gäller meröppna bibliotek är ännu inte helt utredda då det är en relativt ny företeelse. För att få en utgångspunkt valde Erica att kontakta den administrativa chefen i Jönköpings kommun samt Jönköpings kommuns jurister för att få ett perspektiv på de juridiska aspekterna.

De tre projektbiblioteken har arbetat lite olika med dessa frågor.

Inför sitt meröppetinförande ansökte Mullsjö hos Länsstyrelsen om tillstånd för en övervakningskamera, vilket avslogs. Kameraövervakningslagen är väldigt strikt när det gäller övervakning på allmänna platser och bibliotek kan i princip inte få tillstånd förrän efter det att incidenter skett. De övriga biblioteken har valt att inte driva frågan om övervakningskameror. Däremot kan man via statistiken se vilka låntagare som varit inne i lokalen vid vissa tidpunkter även om det i de flesta fall inte är något som kan användas om saker försvinner.

När det gäller avtal har Gnosjö valt att ha ett skriftligt avtal med låntagaren kring de regler som gäller för meröppet och som undertecknas vid registreringen. Detta har dock inte Mullsjö och Bankeryd, utan de informerar bara låntagarna om reglerna vid meröppetregistrering och skickar med information. Dock sker ingen registrering utan personlig genomgång av personal.

Generellt ser projektbiblioteken på meröppet som ett förtroende som ges åt låntagarna. Det blir alltmer låntagarnas egen lokal och det vill biblioteken att de ska känna. Uppfattningen bland de flesta låntagarna verkar också vara att detta förtroende känns och att de tar ansvar för lokalerna när de är där.

Informationen kring det juridiska sammanfattades på bloggen: *”I veckan hade jag förmånen att få sitta ned med Christian Friis, administrativ chef på kommunen och prata lite kring frågor som rör säkerhet och juridik på bibliotek och lite kring hur vi kan tänka kring detta.*

Det första vi kom att diskutera var vad som hindrar att vi i nuläget kan införa dygnet-runtöppet som bland annat Bankeryds bibliotek gärna velat göra. Det som sker när man går från att ha öppet under kvällen till att ha öppet hela natten är att man då utgå från att det kan finnas övernattande människor i lokalen (eftersom de i princip kan göra sina ärenden kl 02 om de vill) vilket ställer helt andra krav på brandskydd, i praktiken samma krav som på hotell. Räddningstjänsten behöver också veta hur många som befinner sig i en lokal i händelse av brand, vilket inte går att säga med säkerhet under meröppet då vi inte har övervakningskameror och personal inte är på plats och kan hjälpa till att räkna. Danmark har sett lite annorlunda på det europeiska direktivet och på det dygnet-runtöppna biblioteket i Alleröd har man mycket kameraövervakning (och talar om det tydligt). Vad gäller kameraövervakning har Mullsjö ansökt om tillstånd, men fått avslag hos Länsstyrelsen, och Christian är skeptisk till att de skulle tillåta det eftersom det är en komplikation att övervaka vad människor lånar på bibliotek (skyddas i offentlighets- och sekretesslagen).

Vad gäller avtal är biblioteket en allmän plats (som regleras av brottsbalken) där alla är välkomna, men där man kan ställa upp trivselregler eller ordningsregler till skillnad från en offentlig plats (som torg eller tågstationer). Han menar att det kan vara en god idé att ha dessa regler uppsatta i lokalen, då gäller de nämligen om någon missköter sig och man kan då vidta åtgärder. Har man dock inte skrivit dessa regler på plats kan det vara svårt. Avtal om meröppetkort gäller även om endast en part (låntagaren) skrivit på, eftersom vi som bibliotek är en känd part i avtalet. Det bör gå att formulera rimliga villkor och kriterier de ska fylla, som att man ska vara över 18 år, ha lånekort, inte låna ut det eller släppa in någon annan etc (de får dock inte diskriminera någon) och frågan utreds av kommunjuristerna om det går att kunna dra in kort om de inte följer reglerna. Han hade erfarenhet av att de gjort det i samband med uthyrning av idrottshallar, vilket baserades sig juridiskt på att de då hade en skuld till kommunen som inte var reglerad. Det som kan bli svårt i ett fall när man drar in ett kort är att likabehandlingsprincipen tillämpas och allas rätt till tillträde till en allmän plats kan hävdas. Det är också svårt att bevisa vem som orsakat skadegörelse.

Vad gäller konst i lokalen rekommenderade han att ha något litet avtal som reglerar vad som händer om något stjäls, så det inte blir osämja om det sker. (Där kan man ju kolla med den försäkring biblioteket har och se vad den innefattar, min anm). Vad gäller försäkring i övrigt påpekade han också att det var viktigt att meddela sitt försäkringsbolag att det är en förändrad användning av lokalen och därmed eventuellt en ökad riskklass. Han rekommenderar att vi ska göra tydliga planer för hur vi ska handla om något händer, kanske göra en konsekvensanalys som Gnosjö hade på gång. Vad händer om besökare ofredar varandra, finns det någon larmknapp? Behövs blått ljus på toaletten för att förebygga narkotikaintag? Det är bättre att anta att allt ska gå bra, men ha beredskap för att det kan gå fel. /Erica”

Efter samtal med kommunens jurister fick vi även följande information: ”Då biblioteket fortfarande är öppet och bemannat under ordinarie tider kommer tillgången till biblioteket inte begränsas i och med meröppetfunktionen. Det är då nödvändigt att uppställa villkor/ordningsregler för vistelsen efter ordinarie öppettider för att säkerställa att meröppetfunktionen fungerar ändamålsenligt. Att en person ska vara 18 år anser vi vara ett lämpligt villkor med beaktande av det ansvar som följer av varje passerkort. Vi anser även att ett uppställt förbud att släppa in andra personer är ett lämpligt villkor eftersom syftet med passerkort förlorar betydelse om inte varje person ”stämplar” in och kan hållas ansvarig för sin vistelse. Villkoren eller ordningsreglerna motiveras av säkerhetsskäl eftersom biblioteket är obemannat under dessa tider och för att säkerställa allas trevnad även vid meröppetfunktionen. Biblioteket kan komma att ta fram andra villkor eller ordningsregler för att säkerställa att det fungerar ändamålsenligt.

Vad gäller åtgärder i form av att förbjuda person tillträde, pga. misskötsamhet eller liknande, är det juridiskt sett inte möjligt att portförbjuda någon. Att portförbjuda innebär att någon över tid förbjuds tillträde till en lokal pga. tidigare händelser. Att över tid förbjuda en person tillträde till meröppetfunktionen, pga. misskötsamet eller liknande, anser vi inte utgöra ett portförbud eftersom meröppetfunktionen är en möjlighet som erbjuds efter ordinarie öppettider. Mer konkret innebär ovanstående att alla personer är välkomna till biblioteket under ordinarie öppettider men för att ha möjligheten att vistas i biblioteket utöver dessa tider finns bestämda krav som ska följas. Det är alltså ingen rättighet att kunna åtnjuta meröppetfunktionen, det är en

möjlighet för envar som följer de uppställda villkoren och som fyllt 18 år. Biblioteket förbehåller sig därför rätten att vid misskötsamhet/ underlåtenhet att följa ordningsregler för meröppetfunktionen dra in passerkort och ifrågavarande person hänvisas då istället till att besöka biblioteket under ordinarie öppettider.” Med detta sagt så ska understrykas att en person som nekats tillträde till meröppetfunktionen inte även blir förbjuden att vistas på biblioteket under ordinarie öppettider. Men som vanligt kan personer avvisas från biblioteket under ordinarie öppettider då de inte följer uppställda ordningsregler.”

3.6.5 Tvinningmöten

Vid två tillfällen under projektet skapades en ”sidoaktivitet” där personalen på projektbiblioteken, men även andra intresserade bibliotek i länet, fick mötas för att fika och utbyta erfarenheter i stort och smått. Att få dela upplevelser, förväntningar, farhågor och idéer är en viktig del av arbetet.

Så här skrevs det på bloggen efter mötet i oktober: ”I torsdags träffades personal från biblioteken i Bankeryd, Habo, Gnosjö och Aneby på Bankeryds bibliotek i ett Tvinningmöte, ett samarbete och idéutbyte mellan bibliotek för att utveckla sin verksamhet. Vi tyckte det var viktigt i meröppetprojektet att deltagarna och personal från bibliotek i länet som är i startgrupparna eller har öppnat kunde få träffas och utbyta tankar och erfarenheter kring frågor som de funderat över. Ofta är det mycket praktiskt som ska fungera och det är givande att få bolla med andra i samma situation. Det var en trevlig och informell förmiddag med fika och mycket nya infallsvinklar.

Jag tror att en del tankar väcktes och att en del frågor fick svar, men också att bara få stöta och blöta vissa frågor kan ge tankar om hur man kan lösa det på just sitt bibliotek.

Vi pratade bland annat om avtal och juridik och om att det är bra att få en förbindelse för meröppetanvändarna att signera när de registreras. Där går tankarna olika hos biblioteken och för- och nackdelar med båda resonerades. Ett avtal som skrivs under kan kännas lite mer ”på allvar”, men har ingen direkt juridisk kraft (vilket vi ska kolla lite mer på)

och kan bli osmidigare om man vill ”värva” låntagare snabbt och smidigt, t.ex vid stängning. Det kan kanske också verka lite skrämmande för en del med ansvarsfrågan och verka som att man inte litar på låntagaren. Har man ett separat meröppetkort, som ett av biblioteken ska ha, kan det ju dock behövas ett slags avtal för just det kortet. Men flera av biblioteken har lagt in funktionen på befintliga lånekort.

Annat som togs upp var huruvida vi kan neka någon kort och det framkom att det inte går, även om man misstänker att det kan missbrukas. Vad gäller säkerhet var det också en del frågor som det fanns funderingar kring. Bland annat vilka nödnummer som borde finnas och var de skulle placeras. Ett par av biblioteken i Skåne hade fastighetsägarens journummer, men det fanns även nummer till vaktbolag och andra larmnummer som SOS eller 112. Det var olika var de var placerade, men ofta i

anslutning till utgången eller på en anslagstavla. Det kom upp att det vore bra med en skylt i infodisken eller vid utlåningsapparaten med nummer och information om saker som gäller under meröppet. I Gnosjö hade också frågan väckts kring en konsekvensanalys för meröppet och vi konstaterade att det kan vara bra att åtminstone för sig själva skriva ned några punkter kring vad som kan hända och vad man kan göra åt det.

Praktiska saker som kopiering och wi-fi har också löst tills vidare. En del tar ut pappren ur kopian på kvällen, men tänker samtidigt att det går bra tills någon kommer på att man kan ta med egna. Det verkar dock inte just nu som att det kommer bli ett problem. På Klostergårdens bibliotek i Lund har de kopieringskort och det kan kanske bli aktuellt hos vissa även här vid eventuella framtida kopiatorsbyten. Wi-fi verkar vara beroende på olika avtal i kommunen. Fri wi-fi på kvällen var en av de saker som Therese Blandford i Jonsered tipsade om som viktig för att besökarna ska kunna arbeta. Gnosjö har kunnat lösa det med lösenord som sätts upp i lokalen, medan andra har lösenorden knutna till person och då måste det lösas på annat sätt.

Tips kring hur man får låntagarna mer självständiga var att alltid följa med och visa självutlåningen (om de inte har väldigt svårt att sköta det av olika anledningar) och fortsätta med det även om kunden kommer och vill låna i disken igen. Till slut brukar det vända. Tips kring hur man får fler meröppet användare var att försöka hitta mervärdet för varje besökare, för en äldre person som inte vill komma på kvällstid kan det ju vara ett alternativ att kunna komma in på morgonen eller dagar då det bara är meröppet. Man kan ju också göra som Kävlinge, att vid stängning höra om de som är kvar har meröppetkort och annars erbjuda det.

Andra, mer abstrakta diskussioner gällde huruvida meröppet var ett lämpligt ord. Om vi har stängt med hjälp av meröppet en förmiddag som i dag är det ju inte mer öppet. Det är ju bara för de som har kort.../Erica”

Det andra Tvinningmötet skedde i april 2016, då också på Bankeryds bibliotek.

”Vi samlades på Bankeryds bibliotek för en förmiddag kring meröppetfrågor. Några av deltagarna var med vid mötet i höstas och några var nytillkomna. Det var representanter från Mullsjö,

Bankeryd, Habo, Vaggeryd och Huskvarna. Andreas som är från Huskvarna bibliotek har även erfarenheter från uppstarten av Aneby meröppna bibliotek.

Ett möte av det här slaget har som jag tidigare beskrivit lite olika syften. Det ena är att få träffa andra bibliotek som är i liknande situation och kunna utbyta tankar kring stort och smått som händer i det meröppna biblioteket. Vissa har ännu inte kommit igång och kan få stöd i beslut de är på väg att ta när det gäller allt från avtal till kopieringsmaskiner. Det andra är att stärka nätverken mellan biblioteken som har meröppet i länet för att underlätta framtida kontakter. Vi pratade om hur vi vill att

arbete ska fortsätta efter projektets slut och deltagarna tyckte bland annat att en fortsättning på sådana här träffar skulle vara bra. Det behövs forum för utbyte av tankar, idéer och erfarenheter. Ur samtalen idag:

Mycket rörde sig kring de praktiska frågor kring teknik, kopiering, entréer, larm och wifi som vi även berörde i höstas, skillnaden nu var att fler hade mer erfarenhet av frågorna och kunde bidra med mer input till de som inte kommit igång, eller just startat. Vi kom även in bland annat på avgifter för DVD, vad vi bör ha på våra Ipads (spel och/eller böcker?) försäljning av lokala varor och relationerna till skolorna.

En intressant tanke som dök upp var att Aneby hade en högtalarröst som talade om även när meröppet började och slutade. Detta var nämligen en fråga som vi diskuterade- hur gör man vid stängning? Vi gjorde lite olika på biblioteken, men alla kände ett behov av att på ett bra sätt se vilka som skulle vara kvar efter meröppet startar. Det var ett mindre problem på små bibliotek där man ofta känner till låntagarna och ibland kan låta även någon som inte har meröppet stanna kvar då man ofta känner till dem (om de är över 18). På större bibliotek vill man kanske ha mer koll på att de som är kvar har meröppetillgång. Eftersom många låntagare idag har meröppet och lugnt sitter kvar vid sex blir det inte så tydligt att vi stänger och går över till meröppet. Målet är ju att fler ska bli meröppetanvändare och om de då blir upplysta om att meröppetiden börjar, kanske det blir fler som går och ber om att bli registrerade? Vi tänker vidare kring detta

It-frågan var också uppe. Våra IT-avdelningar i länet har samma föreskrifter att utgå från, men de tolkas väldigt olika. Vissa bibliotek har fri wifi med ett lösenord som inte ändras så ofta och kan finnas i lokalen. Andra skriver ut tillfälliga lösenord som inte är personanknutna och som kan ligga på t. ex infodisken. Ytterligare andra måste skriva ut personliga inloggningar vilket i princip innebär att det inte finns tillgång till wifi för egna datorer och telefoner om personal inte är på plats. Då det finns wifi på de stationära publika datorerna finns ju ändå möjligheten att surfa utan att bli kontrollerad, så varför det inte går att få wifi utan personlig inloggning bör vi kanske titta på.

När det gäller åldersgränser eller vilka som ska få tillgång till meröppet pratade vi om att det är mycket beroende av de låntagare som finns i omgivningen. Då det på ett bibliotek finns ungdomar över 18 som varit väldigt stökiga fanns funderingar under mötet om man skulle höja åldersgränsen. Vi pratade om det och funderade på om det kanske är bättre att ha en 18-årsgräns, men att sätta upp kriterier för meröppet användande och att ett sådant kriterium kan var att man följer bibliotekets ordningsregler under öppetiderna. En tillbakablick på vad juristerna skrev om detta: (se kap. Juridik) Vi konstaterade också att det händer mycket roligt på biblioteken och att det sker aktiviteter på kvällarna. Meröppet innebär ju att biblioteken används mer utan att personalen alltid behöver hålla i programmet och bidrar till att det blir mer av den mötesplats vi eftersträvar. Slutligen en liten trevlig avslutning; Habos kommunpolitiker har erbjudit sig att stå på ICA och prata för det meröppna biblioteket! Härligt!"

När det gäller wifi har Jönköpings kommun i maj 2016 möjliggjort att besökaren själv loggar in för fri wifi och får tillgång till det för en längre period. Detta är mycket glädjande för Bankeryds bibliotek och är en förutsättning för många som vill sitta och jobba på sin egen dator i biblioteket när personalen inte är tillgänglig.

3.7 Petra Trobäck – extern resurs

Under höstens besök på biblioteket i Veberöd väcktes tankar kring ett förändrat arbetssätt. De hade i och med att de kunde arbeta mer fritt i lokalen möjlighet att arbeta mer aktivt med lokalen än de gjort tidigare. De arbetade, som tidigare beskrivits utifrån låntagarnas perspektiv och var väldigt aktiva och interaktiva i sitt arbete med skyltning.

Det kändes som detta var ett spår att gå i det område som benämns arbetssätt. Då det i projektplanen sagts att vi skulle pröva nya sätt att arbeta kändes detta som ett konkret sätt att utveckla rummet och sättet man arbetar i det. Under hösten deltog Erica och Veronika Fransson i en föreläsning med Petra Trobäck, varumärkesutvecklare på IKEA. Petra har ett stort intresse för och kunskaper kring biblioteket som rum och plats. Efter den föreläsningen hade Erica och Petra ett samtal och Petras tankar kring rummet, den mekaniska bibliotekarien och hur biblioteken kan marknadsföra sig i bibliotekslokalen kändes som klippta och skurna för projekt meröppet. Det bestämdes i slutet av hösten att hon skulle docka på arbetet i projektet och arbeta aktivt med biblioteken via frågeformulär och sedan besök på varje bibliotek. Det hela skulle följas upp med ett aktivt implementerande av de förslag hon gett och som var genomförbara på kort sikt, de långsiktiga förslag hon gav skulle kunna implementeras på sikt. Det hela skulle sedan knyts samman i en föreläsning med titeln ”Rummet som talar för sig självt; ett attraktivt meröppet bibliotek” under slutseminariet den 20 maj för att inspirera även andra bibliotek.

Processen upplevdes som ett lyft för projektet och föreläsningen blev inspirerande och intressant! I arbetet med Petra Trobäck var även Habo bibliotek inkopplat och fick hjälp av Petra.

3.7.1 Petra Trobäcks text om sin medverkan i projektet

I och med meröppet ställs högre krav på biblioteksrummet eftersom medborgaren ska klara sig själv i rummet utan bibliotekets kunniga personal som vet var allt finns, uppmuntrar och hjälper till med olika aktiviteter, ger tips och inspiration etc. Under meröppetiden ska medborgaren kunna få samma stöd och inspiration som när biblioteket är bemannat.

Det fina är att allt i rummet som är bra för meröppetbesökaren är också bra för besökaren under bemannad öppetid. Detta eftersom de flesta medborgare vill kunna klara sig själv i ett rum och desto mer rummet kan berätta av sig själv desto mer kan personalen ägna sig åt mer rådgivande och professionella frågeställningar och uppgifter.

Processen tillsammans med projektbiblioteken började med att de läste *boken Skapa ett attraktivt biblioteksrum – en värdefull handbok av Petra Trobäck (2015)* för att få igång tankarna kring rumsupplevelsen. Det följde sedan med ett besök av mig, Petra, där vi tillsammans gick igenom rummet utifrån medborgarens behov och beteende samt utifrån vad biblioteket ville förmedla och få besökaren att känna och uppleva. Genomgången slutade med ett antal identifierade åtgärder. En del lättare att genomföra och andra som kräver mer tid och resurser. Vi valde dock att fokusera på åtgärder som

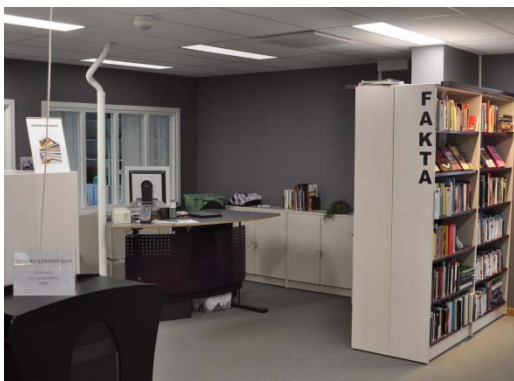
var enkla att genomföra. Även de enklaste åtgärderna ger stor effekt på rumsupplevelsen.

För meröppetbiblioteket fokuserade vi främst på tre olika områden i rummet.

1. Att berätta att vi finns, vem vi är och om meröppet.
2. Stimulera meröppetiden genom att visualisera vad medborgaren kan göra i biblioteksrummet
3. Den mekaniska bibliotekarien som handlar om att personalen är där utan att vara där fysiskt.

Berätta att vi finns, vem vi är och om meröppet

Bibliotek i allmänhet är ganska anonyma, så också projektbiblioteken. Alla har en stor potential med att arbeta med fasaden och synas bättre för de som går förbi. Dels att faktiskt berätta att det är här biblioteket finns genom bättre biblioteksskyltar men också att berätta om meröppet som tjänst. Detsamma gäller när medborgaren kommer in i lokalen, där man med fördel kan berätta om vad biblioteket står för, vad vi är för en typ av rum och om meröppet. En yta som med fördel kan användas är väggen bakom infodisken. Både Bankeryd och Mullsjö tog fram text och satte upp.

Bankeryd före och efter. Stilfullt och beskrivande ordmoln skapar bättre känsla för rummet.

Mullsjö före och efter. En anonym fasad i Mullsjö får tydliga vepor som flaggar för var biblioteket finns.

Små medel kan ge effekt. I Mullsjö fokuserade man på att förbättra fasad och entré som var väldigt anonyma. Resultatet blev att istället för att medborgare går in till infocenter som ligger granne med biblioteket och frågar efter biblioteket kommer folk nu in till biblioteket och undrar var infocenter tagit vägen.

Stimulera meröppettiden

Här handlar det främst om att projektbiblioteket bättre ska visualisera och konkretisera vad biblioteket erbjuder i form av aktiviteter. Vad är rummet förutom en boksamling? Vad får och kan medborgaren använda rummet till och vad vill vi uppmuntra att medborgaren gör i sitt bibliotek?

En ambition samtliga bibliotek hade var att medborgarna ska använda biblioteket som en mötesplats där de kan skapa, samtala, diskutera och så vidare. Samtidigt var bristen av uppenbara platser för detta stor. I Gnosjö var de flesta fåtöljer och stolar utspridda en och en istället för mer samlade och på så sätt bättre uppmuntrade till möten. I Habo bibliotek var man missnöjd med ungdomsavdelningen som bestod av några slitna gamla skinnsoffor, och fönster som var igenbommade av affischer. Den fantastiska omvandlingen som skedde här var att skapa ett ljust och öppet rum som uppmuntrade till interaktion och delaktighet. Bland annat togs affischerna bort och likaså fick fåtöljerna ge plats åt ett stort bord och stolar där ungdomarna kan vara kreativa. För att visa på kreativitet hängdes pyssel upp i taken och på väggen. Material att arbeta med står framme på bordet och på väggen hängdes en stor anslagstavla upp med uppmaningen att dela med sig om ”Vad har du på hjärtat?”.

Habo före och efter. En mer interaktiv, kreativ och delaktig ungdomshörna.

Men visualiseringen kan också vara av betydligt enklare karaktär som i Bankeryd där man ställde fram en stickkorg med lite stickböcker på ett bord, eller att lägga fram lite pysselmaterial tillsammans med en beskrivning och tips om vad man kan göra.

En mekanisk bibliotekarie

Den mekaniska bibliotekarien handlar om att rummet på ett mekaniskt sätt ska kommunicera naturligt och personligt som om det fanns en fysisk bibliotekarie som guidar medborgaren under besöket. Det enklaste knepet att komma fram till vilka åtgärder som bör göras i rummet är att gå i besökarens skor genom biblioteket och hela tiden ställa sig frågan, vad vill jag säga till besökaren just här och hur kan jag göra det i rummet? För det handlar inte bara om att sätta upp en massa skyltar. Även om det i projektbiblioteken saknades navigering till huvudkategorierna som dessutom var i läsbar och väl synlig storlek och att alla skyltar är enhetliga med samma stil, färg och typsnitt. Här fick Habo ett gediget arbete framför sig med att göra skyltningen enhetlig i hela biblioteket. I Mullsjö gjordes kategoriskyltarna större så att de var lättare att hitta men också synliga på håll, till och med redan utifrån genom skyltfönstret.

Mullsjö före och efter. Tydligare skyltning av större kategorier.

Det handlar i många fall mycket om själva strukturen och uppbyggnaden av layouten, så att biblioteket erbjuder ett naturligt flöde med inbjudande och tydliga avdelningar. Exempelvis flyttade Bankeryd om i sina hyllor för att skapa tydligare hyllor och avdelningar för deckare och biografier, och i Gnosjö skapades ett rum i rummet för Deckare.

Gnosjö före och efter. Ett inbjudande deckarrum.

Att skapa lockande ytor på heta platser var en åtgärd som samtliga projektbibliotek genomförde med mycket positivt resultat. Dels fick biblioteken identifiera vilka platser och hyllor som är heta och är de som ska locka besökaren vidare i rummet, och dels skapa lockande ytor genom att använda sig av en del enkla principer som att fronta böcker, skylta böcker horisontellt och i så kallade fönster och att skylta i färg.

”Arbetet blir så mycket enklare att tänka tema och färg och dessutom ger det bättre effekt för besökaren” Åsa i Bankeryd.

”Det är en utmaningen i att vi hela tiden måste vara på tå med det nya sättet att skylta. Först färgskyltar man på förmiddagen och sen får man göra om det igen på eftermiddagen... men det är ju det som är grejen” Anngerd i Mullsjö.

Bankeryd före och efter. Horisontell skyltning byts mot vertikal och färgkoordinerad skyltning.

Det har varit fantastiskt att se den resa som projektbiblioteken lyckats göra med rummet under den korta period som projektet fokuserade just på rummet. Biblioteksrummen har på kort tid blivit med kommunikativa, inspirerande och inbjudande. Allt från enklare

men ack så viktiga åtgärder som att sätta upp en tydlig skylt som visar var toaletterna är till att strukturera om i rummen och skapa inspirerande deckarrum och ungdomsavdelning. I det här avsnittet har vi lyft fram ett beskrivande axplock från vad biblioteken genomförde.

Eftersom listan på åtgärder i samtliga projektbibliotek var lång och det är ett ständigt pågående arbete med att skapa ett rum som talar för sig själv, ser jag fram emot nya förändringar i framtiden och avslutar med ett citat från ett av biblioteken.

”Ett bibliotek är inte färdigt för att man flyttar in i nyrenoverade lokaler utan kan och ska utvecklas hela tiden.” Åsa Brissman i *Bankeryd*

/Petra Trobäck

3.7.2 Projektbibliotekens reflektioner

Petras besök i februari 2016 satte igång många tankar och idéer hos de deltagande biblioteken. Vi som bibliotekarier ser ibland på rummet ur ett annat perspektiv än besökaren. Petra fick oss att vända på det och se det med besökarens ögon. Här följer ett urval av reflektioner efter Petras besök.

Mullsjö

Anngerd menar att konkreta tips ledde snabbt till förändrad skyltning med enkla medel: dekaltexter både ute och inne, förskjutning av hyllor, ”fönster” och vertikal skyltning i hyllorna, färgteman m.m. Sammanfattningsvis gav Petras besök en ökad medvetenhet om betydelsen av exponering på olika sätt. Det är lätt att bli ”hemmablind” och därför viktigt att hela tiden försöka se biblioteket ur besökarens perspektiv.

I ett inlägg på bloggen skrev Anngerd ”*Igår hade vi så besök av Petra Trobäck som delade mig sig av sin kunskap och erfarenhet om skyltning och utformning av biblioteksrum. (Ni har väl läst hennes bok Skapa ett attraktivt biblioteksrum?) Hon gav oss massor med tankar och idéer, vilket gjorde oss delvis sömnlösa i natt – på ett positivt sätt! Vi försöker nu smälta idéerna och samla tankarna en dag eller två, för att sen göra en åtgärdsplan med prioriteringar av vad vi vill göra, på vilket sätt och i vilken ordning. Det hindrar inte att vi redan idag kontaktat och bokat möte med en lokal skyltfirma för att se vad vi kan få hjälp med, t.ex. strandflaggor och dekaltext. Spännande! Fortsättning följer och på meröppetprojektets slutseminarium den 20 maj ska vi förhoppningsvis kunna visa en del av vad vi åstadkommit.*” och Ulrika skrev ”*Petras besök skapade många tankar och funderingar. Positivt med enkla konkreta tips som man lätt kan ta till sig. Men också hur vi kan utveckla bibliotekslokalerna på lång sikt med våra ”meröppet-glasögon”.*”

Bankeryd

Åsa skrev efter besöket "Vi pratade med Petra om tre områden som vi ville förbättra när det gällde vårt bibliotek: Yttre miljö, förbättring av skönavdelning (tydligare uppställning, bättre skyltning, interaktivitet), hur vi skyltar och presenterar samlingarna överlag.

En stor omflyttning gjordes på skönavdelningen, deckare bröts ut till egen hylla, biografier fick en mer central placering, skyltning i så kallade fönster och stopp prioriterades, böcker fick gallras. Nya böcker fick en mer central placering på låga hyllor, sjudagarsböckerna flyttades till tavellister längre bort mot lånedisk. Interaktiv vägg skyltades upp "Vi tipsar varandra". På barn och ungdomsavdelningen praktiserade vi också Petras råd angående fönster och stopp i hyllorna vilket medförde en del omflyttningar.

Tankarna kring färg, form och tema har inspirerat oss mycket när vi nu skyltar böcker. Ger en klart mer uttrycksfull skyltning som fångar öga och intresse på ett mycket bättre sätt. Också rådet att skylta vertikalt istället för horisontellt är nu något vi alltid tänker på. Petra visade oss också att allt inte behöver skyltas i räta rader. Högar med böcker är effektivt, gärna lite rekvisita på hyllorna. Att bygga lite på höjden i skyltningen är också ett bra tips för att fånga ögat.

Vi jobbar vidare under sommaren att skylta upp på väggar och hyllor tydligt med svarta enkla bokstäver, Spela, Tipsa, Sök osv. Petras råd att försöka förmedla vad biblioteket står för i form av tydliga budskap både inne och ute är en väldigt bra idé och vi har redan hunnit genomföra en del av dessa tankar. Vi spånade fram värdeord som kunde användas i ett "ordmoln" som vi nu hunnit montera på en central vägg vid lånedisken. Även utomhus vid entrén planerar vi att hitta en bra och effektiv lösning för att visa på vad man kan hitta innanför dörrarna.

Fantastiskt roligt att ha Petra här. Ett bibliotek är inte färdigt för att man flyttar in i nyrenoverade lokaler utan kan och ska utvecklas hela tiden. Petras råd har varit mycket värdefulla och ger vårt bibliotek ytterligare ett lyft både när det gäller rummet och hur vi presenterar våra samlingar och främjar interaktivitet med våra besökare."

Gnosjö

Petra Trobäck's besök var verkligen inspirerande! Hon hade många bra praktiska tips och vi tog efter besöket fram en prioriteringslista med de viktigaste åtgärderna. Just att gå en runda i biblioteket och se det med någon annans "glasögon" är något som vi inte hade gjort annars. Framförallt tar vi till oss att det är viktigt att vi tänker på att göra oss som bibliotekspersonal synliga i lokalen när vi inte är där genom att vi fortsätter med prioriteringslistan under hösten genom skyltning: färg eller tema, tydliga skyltar i lokalen och personliga budskap.

Bodil skrev *"Jätte roligt att ha Petra här. Vi blev verkligen inspirerade. Nu har vi att göra några år framåt:-).Bra när det kommer någon utifrån som inte har samma bibliotekstänk som vi. Många bra tips. Vi har redan börjat....."*

Före....

Efter....

Linnea skrev *"Så mycket nytt vi fick tänka på efter Petras besök igår. Att man inte har tänkt på det egentligen att biblioteken kanske borde ha lite samma tänk som affärer. Deras mål är att sälja och därför möblerar de ofta om i butiken. Ett av bibliotekens mål är att få besökare att låna – därför borde vi också möblera om oftare. Vi kanske är för bekväma. Att vi nöjer oss med de utlån och besök vi har. Meröppet blir ett sätt att förändra detta och jag tänker att det syfte vi har med meröppet även måste synas i våra lokaler. Ett av syftena är att meröppet ska bli en möjlighet till att besökarna kan uppehålla sig längre i lokalen och som Petra sa till oss igår, vi har mycket sittmöjligheterna men vill vi att våra besökare ska sitta enskilt? För det var nämligen så vi hade placerat sittmöjligheterna i dagsläget. Vi vill att våra besökare ska använda och ta del av lokalen och utbudet därmed behöver vi även skapa möjligheter för detta! För inte hade jag tänkt att man kan arbeta med "fönster" i hyllorna för att få mer skyltning och inte heller hade vi tänkt på vilka var våra attraktiva platser i biblioteket. Gnosjö bibliotek fick efter gårdagens besök en mängd saker vi skulle kunna förändra, saker som inte skulle ta så mycket tid i anspråk och saker som krävde betydligt mer tid och planering. Bodil har som sagt redan gripit tag i en av de lite enklare sakerna som faktiskt gjorde en stor skillnad. Det enkla kan ibland visa sig bli det stora. Men vi i Gnosjö behöver precis som Mullsjö skriva en prioriteringslista. Se till vad som är viktigt och kanske vad som skulle gynna vara besökare mest. Var och hur skulle besökarna i Gnosjö vilja uppehålla sig längre i lokalen. Nu slutar jag arbeta i Gnosjö imorgon fredag för nya äventyr. Men jag är övertygad om att det Petra påpekade och*

fick oss att få upp ögonen för i Gnosjö går att ta med sig i arbetet på min nya arbetsplats. Men jag måste med största sannolikhet komma tillbaka till Gnosjö bibliotek för att se hur de arbetat med Petras tankar i det praktiska längre fram. Men även följa projektet meröppet här via bloggen!”

3.8 Seminarierna

3.8.1 Lärseminarier

De två lärseminarierna har varit en slags hållpunkter för att stämma av hur det gått i arbetet på biblioteken, dela erfarenheter, men också att stärka samarbetet mellan projektbiblioteken. Varje lärseminarium har också haft en fråga att diskutera eller ett föredrag att lyssna till för att deltagarna ska få någon ny tanke eller infallsvinkel med sig i det fortsatta arbetet. Deltagarnas berättelser om vad de arbetat med har dock flyttats till respektive arbetsområde.

”Vi inledde dagen med att titta på ett klipp från Svensk Biblioteksförerings Niclas Lindberg som förra året höll ett föredrag kring olika utmaningar biblioteken står inför (kan rekommenderas, titta gärna på det <https://vimeo.com/118485924>). Han nämner bland annat i senare delen av klippen att vi måste fundera över det faktum att biblioteken besöks till stor del av de som egentligen själva har störst möjlighet att få tag i information eftersom de har hög utbildning och höga inkomster. Frågan han ställer och svarar nej på är om det räcker att bara öppna dörren och säga välkommen. Eller om vi måste hitta andra vägar att nå dem som behöver oss mest. I projektet har vi frågat oss hur meröppet kan hjälpa till i detta arbete. Det var också utgångspunkten för den diskussion som följde.

Diskussionsgrupperna konstaterade bland annat att meröppet i sig är en möjlighet att få andra grupper att kunna utnyttja biblioteket då det används av fler som inte har möjlighet på dagtid. Meröppet har använts en hel del av barnfamiljer, vilket är positivt då det ger barnen förebilder i läsningen genom föräldrarnas delaktighet. Det kan också vara en möjlighet för barn och unga som är trångbodda och behöver en lugn miljö för till exempel studier, eller få en fri stund. Att fler sköter sig själva under ordinarie öppettider är en konsekvens av det meröppna biblioteket vilket också frigör tid hos personalen att ägna mer tid åt de prioriterade grupperna. Genom att föreningar uppmuntras att använda biblioteket under den meröppna tiden kan vi också nå prioriterade grupper som annars kanske inte skulle kommit dit. Förslag på att ha föräldramöten på biblioteket för att nå föräldrar och kunna informera om möjligheterna med meröppet kom upp.

Denna diskussion följdes av delning av erfarenheter kring det arbete som sker på biblioteken. Mycket är fortfarande i sin linda, men en del har hunnit hända.(...)”

Det andra lärseminariet inföll i mitten av mars och hade fokus på det arbete med Petra Trobäck som inletts i januari och som finns utförligare beskrivet i kapitlet med samma namn. Vi fick även besök av Lennart Nordgård från Systembolaget som föreläste om deras förändrade arbetssätt.

”Vid vårt andra lärseminarium den 17 mars träffades vi i Fjällstugan för att dela erfarenheter från projektets andra period. Morgonen inleddes med en intressant föreläsning av Lennart Nordgård, chef för Systembolaget Atollen som berättade om deras förändringsarbete. I sitt detta arbete sneglar de på andra verksamheter för att lära av dem, vilket är något som känns viktigt att göra även för oss på bibliotek.(...) Vi tog även upp det som hänt i projektet sedan förra lärseminariet i de tre arbetsområdena och vad som hänt i samband med Petra Trobäck's besök.

Anngerd menar att ”lärseminarierna fyllde väl den funktion de avsetts att fylla; samtidigt som det diskuterades aktuella frågor på de olika biblioteken och samarbetet stärktes gavs tillfälle att lyfta blicken från det dagliga och få både kunskap och inspiration till utveckling av experter på olika områden.”

Åsa Brissman tycker att de två lärseminarierna var mycket givande och skriver; ”Tyckte vi lyckades hitta intressanta och relevanta frågeställningar som vi kunde diskutera brett Hur kan meröppet vara ett nytt sätt för oss att nå ut ännu bredare, slipa tröskeln in till oss ännu mer? Hur bemöter vi bibliotekens viktigaste och främsta resurs, våra besökare? Och hur förpackar vi den produkt vi har att erbjuda för att få ett levande bibliotek som lockar till besök och engagemang hos våra besökare? Kändes privilegierat att få lyssna till yrkesmänniskor som jobbar kring dessa frågor i andra branscher och som delade med sig på ett klokt och generöst sätt. Att tillsammans med kollegor få diskutera dessa frågor gav mycket nya tankar kring det arbete vi dagligen gör på våra bibliotek.”

3.8.2 Slutseminarium

Till slutseminariet den 20 maj 2016 bjöds intresserad bibliotekspersonal från hela landet in. Det var ett led i målet att sprida information om och dela erfarenheter från projektet för att inspirera andra. Närmare 50 personer från Jönköping län och övriga Sverige samlades i Jönköping för att dela denna dag. I programmet ingick en presentation av projektet av Erica. Detta följdes av Petra Trobäck's intressanta och inspirerande

föreläsning ”Rummet som talar för sig självt; ett attraktivt meröppet bibliotek”. Därefter tog projektbiblioteken plats på scen och berättade engagerat och intressant om sitt deltagande och sina erfarenheter. Ulf Moberg reflekterade utifrån rubriken; ”Varför ha öppet när man kan ha stängt?”. Bland annat berörde han hur de flesta biblioteks lokalkostnader är orimligt höga när biblioteken är stängda i förhållande till vad de kostar som tillgängliga. Meröppet är ett sätt att möta detta dilemma summerade han. Hur kommer arbetet att tas tillvara och fortsätta i Jönköpings län gav Katinka Borg en bild av och avslutningsvis ledde Annelie Krell och Kristina Elding, från Kultur i Skåne och representanter för Biblioteksförerings expertnätverk för meröppna bibliotek, en diskussion kring i vilket forum meröppetfrågan skall drivas framöver.

4. Projektbiblioteken efter projektet

Att utvärdera förändringar i ett projekt som är en startpunkt för förändring och fortfarande på sätt och vis är mitt i arbetet är inte helt lätt. I detta kapitel sammanställs viss statistik från projektbiblioteken för att få en liten bild av hur de ser ut vid projektets slut att jämför med innan projektstart. Dessa siffror ska inte jämföras mellan biblioteken då de har haft meröppet olika länge och även har haft annat som påverkat under året som personalomsättning och liknande.

Det som är intressant tycker jag som projektledare är hur projektbiblioteken upplever sitt deltagande, hur de ser på sitt arbete och sin process samt hur de vill arbeta vidare med de frågor som väckts. De får därför beskriva detta med egna ord i detta kapitel.

4.1 Statistik

Mullsjö

Antal besökare

september 2014 – maj 2015: 24 641

september 2015 – maj 2016: 29 241

Antal utlån

september 2014 – maj 2015: 33 272

september 2015 – maj 2016: 37 596

Antal meröppetlångtagare

320 st (sedan maj 2015) vilket innebär 24% av aktiva långtagare över 18 år.

Inbokade aktiviteter under meröppet som ej arrangerats av biblioteket

Pyssel i ABF:s regi, SPF:s bokcirkel.

Bankeryd

Antal besökare

September 2014 – maj 2015: 69 800

September 2015 – april 2016: 55 600

Det har dock efter flytten tillkommit många nya besökare som skaffat lånekort. Så det är större bredd nu än när det låg i skolans korridor. Skolan har nu ett eget skolbibliotek.

Antal utlån

September 2014 – maj 2015: 49 450

September 2015 – maj 2016: ca 55 500

Antal meröppetlåntagare. Procent av total mängd möjliga låntagare

752 st i slutet av maj 2016. Det innebär ca 24 % av låntagare över 18 år bosatta i Bankeryd. Som tidigare nämnt kan dock även låntagare från övriga kommunen få meröppetkort, så procenttalet kan vackla något.

Inbokade aktiviteter under meröppet som ej arrangerats av biblioteket

Återkommande stickkafé. Återkommande läsecirkel, PRO lättjympa, SPF läsecirkel, Inner Wheelmöte (damförening från Rotary, återkommer till hösten), Svenska kyrkans damförening. Till hösten besök av Naturskyddsföreningen och Fotoklubben

Gnosjö

Antal besökare

September 2014- maj 2015: 40 497

September 2015- maj 2016: 37 327

Besöken har alltså minskat. Men i september 2014 var biblioteket vallokal. Då noterades ca 2000 fler besök än normalt sett en september. Detta kan förklara skillnaden. Noteras kan också att besöken minskade något under helåret 2015 jämfört med 2014 men var fler helåret 2015 än helåret 2013.

Antal utlån

September 2014 - maj 2015: 21 977

September 2015 - maj 2016: 22 262

Utlån inklusive omsättningar på cirkulationsställe Gnosjö bibliotek (alltså inte medräknat filialer eller det som skett på nätet)

Antal meröppetlåntagare. Procent av total mängd möjliga låntagare

Antal meröppetlåntagare var i slutet av maj 2016 (efter 7 månader med meröppet) 290 stycken. I Hela Gnosjö kommun fanns vid årsskiftet 2015 1269 vuxna aktiva låntagare och tillhör cirkulationsställe Gnosjö, dvs det bibliotek där det är meröppet. Detta gör att det går att göra ett antagande om att minst 23% av de aktiva låntagarna i Gnosjö tätort har ett meröppetkort. Detta med reservation för att det finns utskrivna meröppet kort till låntagare som tillhör kategorin arbetskort t ex personal på boende för ensamkommande barn. Dessa meröppetkort har inte räknats bort från antalet utskrivna meröppet kort däremot ingår dessa låntagare inte i statistiken över antalet aktiva låntagare i cirkulationsstället Gnosjö.

Inbokade aktiviteter under meröppet som ej arrangerats av biblioteket

Konstklubben Prisma målar, språkcafe som nu kan använda hela biblioteket och olika föreningsmöten, bland annat HSB och en politisk grupp.

4.2 Deltagarnas uppfattning

Här beskriver de deltagande biblioteken med egna ord hur de ser på projektets utfall.

Gnosjö

Vi som arbetar på Gnosjö bibliotek hade mycket positiva förväntningar på införandet av meröppet men även att arbeta med projektet meröppet. Projektet har varit värdefullt för oss. Hade vi inte gått in i projektet hade vi kanske infört meröppet, satt upp en skylt om meröppet och inte tänkt mer på det. Projektet har ”vässat” meröppet i Gnosjö genom att vi kunnat inspireras av andra, samarbeta med andra och få praktisk hjälp av andra kring marknadsföring, bemötande och inte minst hur vi som bibliotekspersonal gör oss synliga i rummet fast vi inte är där. Visserligen har projektet tagit en hel del tid som vi inte alla gånger hade just då men tidspressen med deadlines har också gjort att saker hänt. Från projektet tror jag, Åsa, att vi alla tar med oss insikterna från föreläsningarna, Petra Trobäcks inspiration och även att det är bra att titta på sitt arbetssätt och bemanning mer aktivt då och då och ifrågasätta om det verkligen är för besökarnas och låntagarnas bästa.

När det gäller själva meröppet så har införandet gått bra när det gäller besökarna som verkligen uppskattar meröppet. Däremot fördröjdes införandet och fördröjades av att det var mycket tekniska detaljer kring lås, inbrottslarm och brandlarm som inte kunnat förutses eller åtminstone inte var beräknande. Dessvärre stals även en TV från biblioteket redan efter någon månad, men det är också den enda incident vi haft. Införandet av självbetjäning gör att vi kan röra på oss på ett annat sätt i lokalen och möta besökarna i alla åldrar och deras frågor på ett mycket bättre sätt. Samtidigt med meröppets införande på huvudbiblioteket utökades öppettiderna på filialbiblioteken. Någon koppling där kring utökat användande av meröppet på huvudbiblioteket för att bemanna filialen har i stort sett inte gjorts. Denna fråga behöver utredas mer och kanske

snarare gälla vad vi ska använda den tid till som vi tidigare la på dubbelbemanning av huvudbiblioteket?

Bankeryd

Vi hade positiva förväntningar och dessa har helt uppfyllts. Meröppet är flitigt använt i Bankeryd och detta har flera olika orsaker tror vi. Vårt nya centrala läge, lokalernas utformning som mötesplats och ett lokalt vardagsrum, och personalens positiva inställning till meröppet. Farhågorna rörde tekniken vad jag kan minnas och det stämmer ju till viss del. Mycket teknik som ska samverka är en källa till problem men tycker ändå att allt börjar sätta sig och vi blir mer bekanta med hur systemet fungerar. Vi är väldigt nöjd men vår leverantör av meröppetsystemet som är lätta att kontakta vid frågor och fel.

Bankeryds nya bibliotek med meröppet är en succé. Vi har fått en helt ny plats i samhället både fysiskt men även i människors medvetande. Här finns nu ett bibliotek som angår många fler Bankerydsbor än det gjorde när biblioteket låg i en skola både beroende på dess fysiska plats men även den meröppna aspekten gör att biblioteket blir en angelägenhet för fler än det var innan.

Vad tar vi med oss från projektet? Att öppna upp och lämna över biblioteken till ortens invånare är en riktigt ögonöppnare också för mig som bibliotekanställd. Man inser att det fortfarande finns en stor respekt för biblioteksrummet och förvåningen är stor när vi säger använd rummet även när inte personalen är på plats. Det finns en stor potential i detta. Att göra våra bibliotek till kända bra möteplatser för alla att ha tillgång till är oerhört värdefullt för bibliotekens existens i framtiden. Att ge förtroende såsom vi gör med meröppet skapar så många bra ringar. Både för människor som växer av förtroende och för vårt bibliotek som varumärke.

För Bankeryd som samtidigt som meröppet infördes fick ett nytt bibliotek kan det vara svårt att värdera den största förändringen. Nyöppnandet i nya lokaler med meröppet gav ju givetvis utmärkta förutsättningar för att visa på ett nytt sätt att tänka kring detta med bibliotek. Det Meröppna biblioteket – Ditt bibliotek att använda när du kan. En stor förändring är att så många fler ortsbor använder sitt bibliotek nu och att många har det som en naturlig mötesplats på orten.

Mullsjö

Meröppet bibliotek öppnar möjligheter att arbeta mer resurseffektivt och ger ökad tillgänglighet. Det handlar om så mycket mer än bara tekniken, vilket man i första skedet kan luras att tro. Det är när tekniken är på plats som det verkliga arbetet börjar. Utlånetal och besökssiffror har de två senaste åren visat en ökande trend, varav meröppet förklarar en del, men inte allt. Meröppetprojektet har öppnat ögonen för flera olika aspekter av att arbeta med och i ett meröppet bibliotek. Resultatet är framför allt en ökad medvetenhet kring alla de olika frågor vi arbetet med, vilket vi tar med oss in i det fortsatta arbetet. Fler nöjda besökare sporrar oss att med de resurser vi har arbeta vidare med utvecklingen av biblioteket. Farhågor fanns innan meröppet bibliotek öppnade, men de flesta har visat sig ogrundade, vilket ett förberedande studiebesök i Aneby också antydde. Visst har det förekommit en del problem av mindre art, framför allt när det gäller tekniken. Teknikberoende lösningar är alltid sårbara och när tekniken inte fungerar blir det problem. När det gäller farhågor som fanns angående

skadegörelse, stök och stöder har det hitintills inte varit några problem. Visst syns det efter helgen att låntagare varit inne (oordning bland böcker framförallt på barnavdelningen) – men det är ju det som är grejen!

5. Sammanfattning och tips

5.1 Sammanfattning

Projektet meröppet har drivits under 9 månader med en projektledare på halvtid. En struktur med regelbundna styrgruppsmöten och lärseminarier har fört projektet framåt. Personalen har arbetat utifrån sina egna förutsättningar på de olika biblioteken och delat erfarenheter under två lärseminarier samt ett slutseminarium.

Inledningsvis utkristalliserades tre huvudsakliga arbetsområden; marknadsföring, att stimulera den meröppna tiden samt arbetssätt. Utöver detta skapades träffar för erfarenhetsutbyte med övriga intresserade bibliotek i länet och de juridiska frågorna undersöktes.

De tre projektbiblioteken Mullsjö, Gnosjö och Bankeryd hade något olika förutsättningar. Två var huvudbibliotek och ett var ett närbibliotek. Det gemensamma var att de var relativt små bibliotek som just hade infört eller var på väg att införa meröppet och fanns på mindre orter med lugna omgivningar.

Inledningsvis lades mycket fokus på marknadsföringen. Det fanns ingen stor budget för detta utan intresse låg i att testa metoder som var enkla, billiga och lätta att genomföra, men också ibland gick utanför ramen för vad man brukar göra för att marknadsföra bibliotek. Resultatet blev bland annat att projektbiblioteken tog sig utanför lokalerna och skapade mer direkta kontakter med potentiella låntagare och upplevde att många inte alls visste vad meröppet innebär, men var positiva och intresserade. Ett behov av information kring meröppet på olika språk identifierades och material togs fram för en foldertext samt en kort informationstext.

Att stimulera den meröppna tiden sågs som en förutsättning för att få igång verksamhet av olika slag och skapa en känsla av överlämnande till lokalsamhället samt ge biblioteksrummet en status av samlings- eller mötesplats. I projektet skedde detta främst genom att identifiera olika nätverk av lokala föreningar för att hitta platser för möten med dem. Platser för att få tillgång till ett flertal föreningar på samma gång var bland annat Kommunalsutveckling, Lokala Folkbildningsrådet och Kommunala Föreningsdagar möjliga mötesplatser. Även riktade insatser som personlig kontakt eller mail har använts och flera verksamheter, varav några i samarbete med föreningar eller studieförbund har kommit igång eller är planerade.

Det sista området i fokus var arbetssätten. Detta är ett komplext och stort område där mycket arbete kommer ske i framtiden. Ett meröppet bibliotek ger på sikt en större rörlighet i lokalen för personalen då de inte behöver låna och återlämna i samma utsträckning. Detta innebär en möjlighet till ett mer besökarcentrerat sätt att arbeta samt ett mer aktivt arbete i lokalen för att hjälpa besökaren tillrätta under den meröppna tiden. Principer för detta har projektdeltagarna fått stöd i att utveckla. Att utifrån besöksloggarna se när biblioteket besöks för att optimera de bemannade tiderna och om möjligt se vem som besöker biblioteken och vid vilka tider är ett aktivt sätt att möta

behoven hos besökarna. Ett bibliotek kommer troligtvis att ändra sina tider för att bättre möta besökarna.

I projektet involverades yrkesaktiva människor från andra branscher för att bidra med olika aspekter på verksamheten. En stor del av projektiden kom att upptas av arbetet med Petra Trobäck som är varumärkesutvecklare och som stöttat biblioteken i ett nytt arbetssätt i rummet, samt marknadsföring av konceptet. Inom området arbetssätt fick deltagarna en föreläsning av Lennart Norberg, chef för Systembolaget Atollen i Jönköping. De har en verksamhet som haft en likartad utveckling som de meröppna biblioteken och som gav oss inblick i ett proaktivt, kundorienterat arbetssätt som biblioteken upplevde positivt. Att få professionellt stöd i processerna utifrån har gett en tyngd åt arbetet och nya perspektiv på frågorna.

Sammanfattningsvis har projektbiblioteken startat upp en process som innebär ett synliggörande av det meröppna biblioteket i närområdet, de har påbörjat ett arbete med att involvera närsamhället för att på så sätt låta det bli mer delaktigt. De har även börjat med att se över sitt sätt att arbeta för att bli mer besökarorienterade.

5.2 Tips för nya meröppna bibliotek

Utifrån erfarenheter från projektet kommer följande tips:

- Välj att se det meröppna biblioteket som en möjlighet! En möjlighet att ge en utökad service till befintliga låntagare, en möjlighet att få nya besökare, en möjlighet att utveckla arbetet i biblioteket!
- Förtroendet! Ge besökarna bibliotekslokalen, få dem att känna delaktighet och engagemang och de kommer (förhoppningsvis) göra den till sin. Gör man biblioteket till en mötesplats så blir det en mötesplats. Det kräver dock lite arbete och engagemang.
- Släpp på pekpinnar och tillrättavisningar. Uppmuntra och inspirera. Utgå från att allt går bra, men ha en plan för vad ni gör om det inte gör det.
- Marknadsför er! Meröppet är en fantastisk möjlighet att få nya målgrupper och att arbeta mot de prioriterade målgrupperna, men de behöver få kunskap om det. Ta inspiration från de aktiviteter vi gjort och de vägar vi gått i projektet.
- Identifiera och bygg upp nätverk i lokalsamhället! Det kommer underlätta i arbetet med att få igång aktiviteter under den meröppna tiden. Se var det finns för samlingspunkter för föreningar där ni kan träffa många på en gång.
- Arbeta aktivt med rummet för att få besökarna att känna sig trygga och välkomna även under meröppetid. Hjälp dem med hjälp av Petras tips att lättare hitta vad de söker och bli delaktiga i lokalen.
- Utveckla bemötandet av besökarna. Ta inspiration av Lennart Nordgårds tankar kring hur vi kan arbeta proaktivt.
- Ta varje tillfälle att prata meröppet med låntagare. Ett aktivt förmedlande och erbjudande lönar sig. Försök identifiera vad just den besökare du pratar med kan ha för nytta av meröppet.

- Tips från Mullsjö: Ett enkelt, men praktiskt tips är att lägga fram block och penna på disken när man går hem, med en uppmaning att skriva meddelanden. Vi har fått en hel del glada tillrop, klagomål och frågor på detta enkla sätt. Det mesta har vi kunnat lösa när vi sedan är på plats igen.
- Therese Blandford från Jonstorps bibliotek gav följande tips: Ha en kaffemaskin, se till att kvittorullen är full, annars fungerar inte utlåningsautomaten och se till att det finns fri wifi utan lösenord, eller att det är lätt att få tag på i lokalen.

6. Var går vi nu?

I Lägesrapport maj 2016 från Kungliga bibliotekets arbete med nationell biblioteksstrategi under rubriken *Delaktighet och rummet*, skriver man; ”På några orter i Sverige har man tagit intryck av Danmark och öppnat biblioteken för besökare utan bemanning. Det verkar som lokalbefolkningen har tagit det meröppna biblioteket till sig och känner stort ansvar för det gemensamma biblioteksrummet.” Det är ett offensivt sätt att förhålla sig till uppdraget som ges i bibliotekslagen och en möjlighet för biblioteksverksamheten att utvecklas för att möta besökarna i dagens och morgondagens samhälle.

Både i den regionala biblioteksplanen för Jönköpings län 2015-2017 och den gemensamma läsfrämjandeplanen 2016-2017 finns skrivningar som visar att en satsning som projektet meröppna bibliotek i Jönköpings län svarar på frågor som hur samverkan skall öka, kvalitén höjas samt förutsättningar för verksamhetsutveckling skapas.

Regionbiblioteket kommer att möjliggöra en fortsatt dialog för erfarenhetsutbyte för de redan meröppna biblioteken, samt planerade, i länet. Inledningsvis i form av tvinning möten någon gång per termin. Vidare finns intresse för nya initiativ från bibliotek i länet kring genomförande av projekt/utvecklingsarbeten med fokus på ökad tillgänglighet, utforskande av biblioteksarenan och personalens kompetens.

Svensk biblioteks förening har ett expertnätverk för meröppna bibliotek som under seminariedagen den 20 maj tog in förslag på hur vi ska kunna fortsätta arbetet med en dialog kring dessa frågor. Någon form av digital dialog kommer att utvecklas utöver maillistan och förhoppningsvis kommer även andra aktiviteter att anordnas. För att detta ska komma till stånd krävs ett aktivt engagemang av nätverkets deltagare.

Mullsjö

Anngerd beskriver det på följande sätt. *”Bibliotekslagen säger att folkbibliotekets verksamhet ska anpassas till användarnas behov. I Mullsjö kommun svarar meröppet bibliotek tydligt mot kommuninvånarnas uttalade behov av utökade öppettider. Det stämmer också väl överens med flera av målen i biblioteksplanen för Mullsjö kommun; förutom ökad tillgänglighet ger meröppet ökade möjligheter att arbeta läsfrämjande och att verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att öppna upp lokalen för möten, både spontana och planerade, och aktiviteter av olika slag. Meröppet bibliotek hjälper oss också att nå uppsatta mål som att öka antalet utlån, besök och aktiva låntagare. Fortsatt marknadsföring och utveckling av meröppet är en självklar fortsättning efter avslutat projekt. Att delta i ett projekt av detta slag är också kompetensutveckling för personalen, ett annat av målen i biblioteksplanen.”*

Gnosjö

Åsa Ekblad skriver så här: ”Gnosjös biblioteksplan har precis tagits i KUU och ska nu till KS/kommunfullmäktige. Att fortsätta att utveckla och marknadsföra meröppet har vi med där. Egna planer tycker inte jag behövs. Men meröppet bör framför allt ingå som en naturlig del i marknadsföringen av biblioteket. Vi i Gnosjö tänker nog försöka fortsatt att aktivt ge oss ut för att marknadsföra på stan t ex en gång inför hösten.

Twinningmöte var en bra modell eftersom alla anställda oavsett vad de har för roll på biblioteket kan åka.”

Bankeryd

Åsa Brissman skriver ”Slutligen... Vi vill fortsätta arbetet med de frågor som väckts i detta projekt. Det gäller främst frågor kring rummets utformning, men även bemötande. Ytterligare en ingång är arbetet med att engagera användarna.

Till hösten kommer vi att inbjuda till twinningmöte för intresserade bibliotek för att fortsätta att utbyta erfarenheter och kunskaper.”

Tack till alla deltagande personal på biblioteken och styrgruppen! Det har varit ett väldigt roligt och lärorikt år och ni har gjort ett fantastiskt jobb! /Erica

Erica Gramming, projektledare
erica.gramming@jonkoping.se, tel. 0705-93 38 75

Källor

Hjalmarsson, P. (2015) Meröppet ett led i nedskärningarna av folkbiblioteken. *Biblioteksbladet*, volym 8, 10

Johansson, G., Lindberg, E. & Rivano Eckerdal, J. (2014). *Meröppna bibliotek - en verksamhetsform för alla?* Lunds Universitet, Institutionen för Kulturvetenskaper.

Kungliga Biblioteket (2016). *Öppettider 2016. Folkbibliotek*. Kungliga Biblioteket: Stockholm

Lindberg, N. (2015, Februari). *Något om några utmaningar* [Video]. Från <https://vimeo.com/118485924>

Trobäck, P. (2015). *Ett attraktivt biblioteksrum: En värdefull handbok av Petra Trobäck*. Helsingborg: Nyaljus Tryck & Logistik

Åhman Billing, T. (2014). *Meröppet = merarbete?: Om bibliotekariers förändrade arbetsinnehåll, kompetenskrav och yrkesroll på det meröppna biblioteket*. Kandidatuppsats, Högskolan i Borås, institutionen Bibliotekshögskolan.

Övriga källor som kan vara av intresse för meröppna bibliotek

Engström, L. (2015). *Bara mera öppet: Hur meröppet förändrar biblioteket som social praktik- en användarstudie*. Masteruppsats. Lunds universitet, biblioteks- och informationsvetenskap.

Kultur Skåne (2011). *Tack vare det meröppna biblioteket finns det ett bibliotek även för mig. En utvärdering av Veberöds meröppna bibliotek 2010-2011*. Region Skåne

Lilja Bermlid, F. & Löfvenberg, J. (2013). *En planering av "meröppet" för Sävar bibliotek. Hur kan man designa ett bibliotek för självbetjäning och sociala interaktioner?* Kandidatuppsats. Umeå Universitet, Institutionen för psykologi.

Lägesrapport i maj 2016 Kungliga bibliotekets arbete med nationell biblioteksstrategi
<http://nationellbiblioteksstrategi.blogg.kb.se/files/2016/05/Lagesrapport-Nat.biblstrat.-1.pdf>

Bilaga 1

Texter att använda för information om meröppet

Här följer de två texter som fritt kan användas för information på hemsidor, foldrar eller andra informationskanaler. De kan fritt omarbetas för att passa respektive bibliotek. På Regionbibliotek Jönköpings hemsida finns översättningar till farsi, arabiska, somaliska och engelska fritt att ladda ned:

<http://plus.rjl.se/infopage.jsf?nodeId=43586>

ÖVERGRIPANDE INFORMATIONSTEXT

Nu har vi meröppet, alla dagar 07-22!

Meröppet innebär att du är välkommen till biblioteket även på tider då personal inte är på plats. Det betyder att du får fler möjligheter att besöka biblioteket som passar just dig. Meröppet bygger på att du klarar dina ärenden själv.

Under meröppetiden 7-22 kan du låna och återlämna böcker med mera via bibliotekets självserviceautomater, hämta reserverade böcker, läsa böcker och tidningar samt använda datorer och internet. Använd gärna biblioteket till att läsa, studera och söka information. Du får även gärna använda lokalen för aktiviteter som möten, bokcirklar, språkcaféer eller liknande.

Om du vill använda dig av biblioteket under den meröppna tiden och är över 18 år hjälper personalen dig att komma igång. Därefter kan du själv besöka bibliotekets lokaler under de tider som meröppettiderna gäller. Ta gärna med personer du känner.

Välkommen till ditt meröppna bibliotek!

FOLDERTEXT

VÄLKOMMEN TILL DITT MERÖPPNA BIBLIOTEK

Välkommen till biblioteket även på tider då det inte är bemannat! Du kan få tillgång till biblioteket 7-22 alla dagar, året om!

Här berättar vi lite om hur du går tillväga och vad du kan göra. Personalen hjälper dig att komma igång och de finns självklart tillhands som vanligt under de ordinarie öppetiderna.

VAD ÄR MERÖPPET?

Meröppet innebär att du är välkommen till biblioteket även på tider då personal inte är på plats. Det betyder att du får fler möjligheter att besöka och använda biblioteket på tider som passar just dig. Meröppet bygger på att du klarar dina ärenden själv.

VAD KAN JAG GÖRA?

- * Låna och återlämna böcker.
- * Hämta reserverade böcker.
- * Studera och använda datorerna samt bibliotekets internet.
- * Läsa tidningar och tidskrifter.

Vi ser biblioteket som en mötesplats som alla är välkomna att använda. Mötesplatser öppna för alla har genom historien haft en väldigt stor roll för demokratins utveckling. Därför får du gärna använda biblioteket för olika typer av möten, bokcirklar, språkcaféer, stickcaféer eller föreningsträffar. Eller varför inte ta med familjen på söndagsutflykt.

HUR GÖR JAG?

Om du är över 18 år kan du få tillgång till biblioteket 7-22 alla dagar, året om! För att få tillgång till tjänsten behöver du kontakta personalen som hjälper dig att få tillgång till Meröppet.

Accessen till biblioteket är personlig och får inte lånas ut, men ta gärna med dig personer du känner.

Lokalerna larmas klockan 22.00. En högtalarröst meddelar när det närmar sig stängning. Då måste alla lämna lokalerna. Larmet slås på automatiskt ett par minuter efter 22.00. Lämna byggnaden i god tid och se till att dörren stängs ordentligt.

HUR FÅR JAG HJÄLP?

Meröppet innebär att du klarar dina ärenden själv. Om du behöver hjälp av personal är du välkommen till biblioteket under den bemannade öppettiden.

När det är Meröppet kan du lämna meddelanden till personalen på lånedisken. Du kan även maila till biblioteket, så återkommer vi till dig.

Öppettider

Biblioteket är bemannat följande tider (med reservation för ändringar) och då hjälper personalen dig gärna med tips, vägledning, informationssökning och annan service.

Måndag
Tisdag
Onsdag
Torsdag
Fredag
Lördag
Söndag

Meröppet varje dag 07-22

Du kan även reservera, låna om och se vårt utbud på hemsidan.

Kontakt

Xxx bibliotek

Tel 000-00 00 00

E-post xxxx@kommun.se

Hemsida www.kommun.se/bibliotek

Bilaga 2

Inbjudan slutseminarie

Meröppet - mer än bara mer öppet

Cultorum Jönköping 20 maj kl. 9.30-16.00

Välkommen till slutseminarie för projekt Meröppet i Jönköpings län.

Projektet startade 1 september 2015 och varar till 31 maj 2016. De deltagande biblioteken är Bankeryd, Gnosjö och Mullsjö. Projektet har arbetat med att utveckla de mervärden meröppna bibliotek medför samt marknadsföra de deltagande projektbiblioteken.

Välkommen med din anmälan!

- 9.30 Drop-in fika
- 10.00 Välkomna! Erica Gramming, projektledare: *Projekt meröppet*
- 10.30 Petra Trobäck, varumärkesutvecklare och biblioteksspanare : *Rummet som talar för sig själv; ett attraktivt meröppet bibliotek.*
- 11.45 LUNCH
- 12.45 Petra Trobäcks föreläsning fortsätter.
- 13.30 Projektbiblioteken; Mullsjö, Bankeryd, Gnosjö: *Erfarenheter från projektet*
- 14.30 Fika
- 14.50 Ulf Moberg, bibliotekschef, Jönköpings kommun: *Varför ha öppet när man kan ha stängt?*
- 15.10 Katinka Borg, Regionbibliotekschef, Region Jönköpings län: *Hur arbetar vi vidare i Jönköpings län?*
- Annelie Krell och Kristina Elding, Svensk Biblioteksförnings expertnätverk för meröppna bibliotek: *Avslutande diskussion kring framtidsmöjligheter för meröppetfrågan. I vilka former ska diskussionen drivas?*
- 16.00 Avslutning

För mer information om projektet: <http://plus.rjl.se/infopage.jsf?nodeId=43586>

Meröppetbloggen: <https://meroppet.wordpress.com/>

Kostnad: För intresserade utanför Jönköpings län tas det ut en deltagaravgift på 150 kr exkl. moms (fika + lunch). Ange organisationsnummer, faktureringsadress och referensnummer vid anmälan.

Juni 2016